

Cimbora

2024.
április

Fekete Vince
Három piros kauflandos táska

(részletek) 8. oldal

16. Cimborá Kaláka Műhely

V–VIII. osztályos diákoknak

Lezárult a jelentkezési határidő, zajlik a Cimborá Kaláka Pályázat csapatverseny és az irodalmi pályaművek értékelése, a nyerteseket levélben értesítjük, az eredményeket a májusi Cimborában is közzétesszük.

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

A 16. Cimborá Kaláka Műhelyt július 1–5. között szervezzük meg, terveink szerint Erdővidéken, néhány kilométerre a Cimborá száz évvel ezelőtti születésének helyétől, Benedek Elek kisbaconi kúriájától.

Várjuk a ta-
lálko-
zást!

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2024. április, XXXIV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat

10–15 éves diákoknak

ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Kovászna Megyei Művelődési Központ bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO38TREZ25621G331600XXXX

CF: 4404389

Trezoreria Municipiului Sfântu Gheorghe

Főszerkesztő: Farkas Kinga

Gazdasági felelős: Farkas Anna

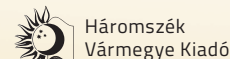
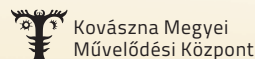
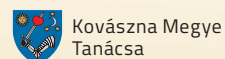
Munkatársak: Csillag István, Jakab Villő Hanga, Kónya Éva, Köllő Zsolt, Kusztos Anna, Lövétei Lázár László, Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szőcs Imre, Szőcs Domokos, Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Kusztos Júlia illusztrációja

Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a Háromszék Vármegye Kiadó • Kovászna Megyei Művelődési Központ
Fenntartó: Kovászna Megye Tanácsa, Kovászna Megyei Művelődési Központ
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

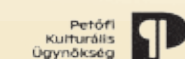
Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 2. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

FENNTARTÓK

TÁMOGATÓK

MAGYAR KULTÚRÁÉRT
ALAPÍTVÁNY

Tartalom

Cimbirodalom • Kamaszoké

Horváth Benji: *Damian és a csillagok tánca (6.)* – Aniya ..... 4. oldal

Réjean Ducharme: *Lenyel a világ (hetedik részlet)* – Szorongás
(Szőcs Imre fordítása) ..... 6. oldal

Fekete Vince: *Három piros kauflandos táska* ..... 8. oldal

Cimbirodalom

Szőcs Imre: *Fehér történet – 11. Együttélés* ..... 13. oldal

Barangoló / Kónya Éva rovata

Európa virágoskertje ..... 15. oldal

Csak 1 vers / Lövétei Lázár László rovata

Jób 7,1-8 ..... 19. oldal

Szín-tér / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

A hang alakítja a formát
A Szín-téren: Oliver Beer brit alkotóművész ..... 20. oldal

KamaszOk / Nádasdi Csilla Emese rovata

A rajongás univerzuma ..... 22. oldal

Cimbi olvasólámpája / Mátyás Noémi rovata

Akkor és most – a kamaszgondok szinte ugyanazok
Balássy Fanni: Hol is kezdjem
Fehér Klára • Bezzeg az én időmben ..... 24. oldal

Pad alatt

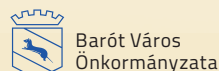
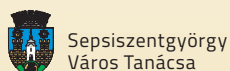
Ötvenéves a bűvös kocka ..... 27. oldal
Cimbi levele ..... 28. oldal

Rejtényvilág / Szőcs Domokos rovata

Szókereső – 80 éve született Farkas Árpád ..... 29. oldal
Farkas Árpád verssorai a hálóban ..... 30. oldal

Cimbi képtára / Kónya Éva rovata

Európai nemzetek virágai híres festményeken ..... 31. oldal

MAGYAR KULTÚRÁÉRT
ALAPÍTVÁNY

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Ötödik verskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Orbán Eszter fotója

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi számunkban kezdtük közölni folytatásokban.

Damian és a csillagok tánca (6.)

Aniya

Hya bolygója felé fordított oldalán soha nincs igazán sötét, mivel a bolygó is, testvérholdjai is megvilágítják. Kifelé fordított oldalán egy nap körülbelül negyven standard földi napnak felel meg (40 x 24 óra), egy éjszaka szintén. A holdfelszín alatti városokban mesterséges világítás szabályozza a 24 órás napciklusokat. Néhány napra egy háromszobás vendégapartmanban helyezi el vendégeit Eduardo.

Dolores néni, miután sokadik alkalommal riad föl álmából, kikászálódik az ágyból, és idegesen végigpörgeti magában az elmúlt napokat, miközben levonul a konyhába, és már kitöltene magának egy pohár whiskyt, de hirtelen megállítja a mozdulatot. Vizet tölt inkább. Kínéz az ablakon az éjszakai fényekben úszó földalatti város, Ithemba utcáira. Megrohamozzák az emlékek. Egy régen elfelejtett gyermekkor emlékei. Idegesen leül az asztalhoz. Eszébe jut Damian álma.

– Totó! – szólal meg.

– Miben segíthetek, Dolores? – kérdezi Totó, a mesterséges intelligencia.

– Mond neked valamit az, hogy „a csillagok tánca”?

– A pontos származása nem ismert a kifejezésnek, a legtöbbit így, ebben a formájában az arborai teremtésmítoszban, az *Aru Aru születése és a Végtelen Táncban* fordul elő. Általában vitatott, hogy mikorra datálható az eredete, több világon honosult meg a használata – többek között itt, Hyán is, ahol az arborai erdőkultuszban is elterjedtek a hívei, de például olyan, Arboránál régebben kolonizált világokban is, mint Azar, Indigo-Nova vagy Kalota. A mitográfusok és történészek leggyakrabban a Tejútrendszer egyik szimbólumaként értelmezik, ahogyan a „Nagy Kígyó” elnevezést is... ne haragudj, Dolores, vendégünk érkezett. Egy Holdőr.

*

Damian mély, hosszú álomból ébred, sok idő óta először érzi magát kipihentnek. Valami furcsa tompaság keríti hatalmába, közömbösnek érzi magát a világgal szemben. Nem érez haragot, inkább csak egy kis furcsa, már-már jóleső keserűséget, hogy az égvilágon semmi nem működik úgy már, ahogy működnie kellene, a világ szétesett, de se baj, jöjjön, aminek jönnie kell. Anyja, apja és nagynénje csillagközi hírű terroristák, akik igazából szabadságharcosok, neki meg furcsa álmai vannak olyan dolgokról, amikhez tulajdonképpen semmi köze nem volt eddig. És egy furcsa öregasszony a tegnap azt mondta, hogy ne féljen, és tegyen fel kérdéseket az álmainak.

Tulajdonképpen ez az egész teljesen mindegy, már nem lepődnek meg semmin, gondolja magában, miközben benyit a konyhába. Dolores néni ül ott és egy aggastyán. Ősz haj és szakáll, sötét bőr, szürke szemek. Nyakában a Holdőrség vörös-fekete kendője. Szeme felcsillan, amint megpillantja Damiant.

– Na végre. Damian! Már vártam a találkozást – mondja, és kezet nyújt.

– Damian, ez itt Arek. Ő a mi édesapánk, és a te nagypapád. Arek Magarian – mondja Dolores néni.

Damian kezet fog a nagypapájával. – Örvendek... – mondja zavartan, és közben azt érzi, hogy mostantól teljesen passzívan hagyja magát sodródni az eseményekkel.

– Sajnálom, hogy eddig nem találkoztunk, Damian. Veszélyes lett volna. Mindannyian azt

akartuk, hogy amíg csak lehet, élhess biztonságos, békés életet. Meg akartunk óvni a múlttól, de sajnos, hamarabb utolért minket és téged is, mint számítottunk rá.

– Értem, már mondta Dolores néni – mondja halkan, miközben kiabálni szeretne legbelül. Kifaggatni őket, hogy most azonnal mindent mondjanak el, amit eddig nem tudott, vagy csak kiakadni, csapkodni egyet. Zúg a feje, de erősebb benne a lemondó tompaság, ez a passzív dac, és csendben eszi meg a reggelijét, miközben beszélnek hozzá. Mire befejezi az evést, nem kíváncsi már a miértekre, a hogyanokra és a sok családi titokra. Megvárja a megfelelő pillanatot, és illedelmesen bejelenti, hogy elmegy sétálni egyet, mert tele van a feje.

Amikor kiér az utcára, egyre nő benne a harag. Azt érzi, hogy nem akar Damian lenni, el akar menni nagyon messzire, ahol nem kötődik senkihez és semmihez, ahol nem jelentenek semmit az álmok. Damian Jadid – ki tudja, a Jadid talán nem is apja igazi családneve. Hát rohadjon meg! Rohadjanak meg mind! Még a nevem is egy hazugság! – zakatolnak a fejében a gondolatai. Megy tovább, át a földalatti városra, amíg véget érnek az utcák, és egy folyóhoz ér. Hya legnagyobb folyója, a Prae. A kora reggeli, derengő mesterséges napfényben megmarkol egy nagyobb követ a parton, és jó messzire dobja a vízbe. Majd még egyet. És még egyet.

– Gátat akarsz építeni? – szólal meg mögötte egy hang. Damian idegesen megfordul, hogy miért nem hagyják békén. Egy lány ül a rakpart lépcsőjén, éjfékezte bőre alól kivillan fehér fogsora, ahogy rámosolyog. Dús, hátrafont haja alatt aranykarikák a fülében. Zöld ing, nadrág, kardigán, sárga bakancs. Kezében egy megkezdett alma. Tizennyolc-húsz éves lehet.

Damian zavarba jön, nézi a lányt. Aztán visszafordul a folyó felé, és még eldobja, nagy lendülettel, a kezében lévő követ. Megfordul, és odamegy a lányhoz, leül mellé. Nézi maga elé.

– Igazából csak szétesett körülöttem az egész világ, és nagyon szívesen összetörnék valamit... mármint... le kell vezetnem az indulatokat valahogy... – mondja, és belenéz a kísérteties, szürkészöld szemekbe – Damian vagyok.

A lány eldobja az almacsutkát, és kezet nyújt:

– Aniya vagyok. Eduardo lánya.

*

A következő három napot Damian leginkább Aniya társaságában tölti. Megismeri az Elba család hatalmas, szürke kuttyáját, Luigit, aki leginkább farkasra hasonlít. Harmadik nap egy teherhajón leutaznak a Prae folyón a legközelebbi településig, Polarisig, ami amolyan szellemváros, többnyire raktárak vannak ott,

illetve egy-egy család, akik a raktárakat karbantartják és őrzik.

– Sok ilyen szellemváros van a Limbóban – magyarázza Aniya a teherhajó fedélzetén, miközben Damian Luigival játszik. – Ezek a raktárak őrzik Hya minden kincsét, amit a más világokkal való kereskedésben és egyezkedésben hasznosít. De minket nem ez érdekel, hanem a kilátás a világítótoronyból.

A világítótoronyból a kilátás olyan, mint egy homályos, rég elfelejtett álom. A kígyózó Prae folyó és környéke: ameddig a szem ellát, éjszakai lámpák gyér fényeitől megvilágított konténerek egymás hegyén-hátán, konténerlakások apró ablakain kiszűrődő fények, alig valami mozgás, kivéve egy-egy, időnként felbukkanó járművet és a kikötőben sürgő-forgó, kiabáló munkásokat. A folyó fekete felszínén táncoló vörös, sárga és zöld színek. Luigi elhever a világítótorony placcának egyik szélén, a korlát alatt, és nézi a tájat. Mintha itt nem létezne idő, csak az éjszaka lassú imbolygása. Van benne valami végtelenül megnyugtató.

Búzasi Gyopár illusztrációja

RÉJEAN DUCHARME

Lenyel a világ

(Avalée des avalés, Gallimard, 1966)
– hetedik részlet –

„Minden lenyel... Lenyel a túl széles folyó, a túl magas ég, a túl törékeny virágok, anyám túl szép arca” – ezekkel a sorokkal kezdődik Réjean Ducharme kanadai francia író (1941) regénye, ez a furcsa monológ, amelyből egy különös, lázadó kislány története bontakozik ki. A könyvből 2023 októberétől közlünk részleteket. Az alábbiak a főhős kislány, Bérénice és öccse, Christian szokatlan beszélgetését és a lány félelmeit ismerhetitek meg.

Szorongás

Éjszaka Christianhoz beszélek. Az évszak első hűvös padlóján térdel, és a kezeimet összekulcsolom az ágyán.

- Elegem van. Menjünk el.
- Hová? – kérdezi ásítva.
- Az mindegy.
- Mi nem jut eszedbe?!
- Elegem van. Itt semmi sem történik. Menjünk el. Drámát akarok. Menjünk el. Még a saját szívdobogásomat sem érzem.
- Mi bajod?
- Semmi. Semmi. Hát nem látod: semmi! Az anyagom minden oldalról feszíti a formám. Azt hittem, egy világba estem. Igazából egy szarkofágba estem, amely kilapította az oldalait, hogy azt higgyem: lapos felület, egy tágas tér, ahol kedvedre szaladgálhatsz. A tíz pár ólomszárny hangtalanul felemelkedik, még árnyékot sem vetnek rám, összezáródnak, szorítanak, mint egy ököl... Megfulladok. Nem kapok levegőt. Menjünk el.

Szétesem. Elfolyok. Menjünk el. Siessünk. Tépjük szét tíz körömmel, szaggassuk szét a tétlenség szétkúszó indáit, amelyek szorongatnak és a hú-sunkba vágnak, mielőtt nem késő. Törjük át a pin-ceboltozattá zsugorodott égboltot. Zúzzuk szét, és meneküljünk gyorsan. Elég a bamba várakozásból. Sietni, vágyakozni. Menjünk. Minél gyorsabban szaladunk, annál többre vágyunk, annál türelmetlenebbül akarunk.

– Mire való ez az egész? Boldogok vagyunk itt, ahogy vagyunk. Te nem érzed jól magad itt?

Késő éjszaka van, nem alszom. A fülemhez szorítom a párnámat, hogy ne halljam a koppanásokat, a döndüléseket, a dobokat. Egyedül vagyok, mozdulatlanul fekszem, és félek, hogy meghalok. A sötétbe dobszó tör be, fagyos dobogás. A sárga lovak patái dobognak, rajtuk, egyik lábával az egyik, másikkal a másik hátán állva, a sovány, fekete páncélos lovagol, a halál papja,

► – Én idejövök, ha le kell vezetnem az indulataimat – mondja Aniya. – Itt biztonságban érzem magam. Minden, ami itt van, okkal van itt. Átmeneti az áru, átmenetiek a munkások is legtöbbször, de a hely állandó, és ez a Limbó szíve. Amikor elvesztettem az anyámat, akkor kezdtem a labirintusokat bejárni. Sokszor eltévedtem. Egyszer ide vezetett a Limbó.

- Ide vezetett? – kérdi Damian.
- Olyasmi. A labirintusokban mindenki eltéved, csak akkor kezded megismerni, amikor megadod neki magad. A labirintus mutatja meg az utat, vagyis a Hold, Hya, a Limbó. Az itteniek sokféle kultúrából, sokféle hitvilágból jöttek. És aki itt él, előbb-utóbb megismeri Hold szellemét, azt, amit máshol Anyatermeszetnek vagy Földanyának neveznek. Minden világnak, minden csillagnak, bolygónak, holdnak tudata van, teste és gravitációja. Ezt jól tudják az olyan világokban, mint Hya vagy Arbora, ahol az anyatermeszet mindennél erősebben uralkodik az életen. Ezért

az itteniek, ha megtartják a régi hitüket, általában elhelyezik azt egy nagyobb történetben, ahol minden test egy világ, önmagában és többedmagában is. Ahol a galaxisok és a galaxishalmazok is külön gravitáló, tudattal rendelkező testek, amelyek még nagyobb világokat alkotnak. Istenek vannak a nagyban és a kicsiben is. Benned és bennem. „Csillagok tánca ez a világ, úgy táncolnak a csillagok, ahogy mi is a világban, és ahogy bennünk is táncolnak az elektromos feszültségek.”

– Ez honnan jön, ez a „csillagok tánca”? – kérdi Damian.

– Ezt egy hyai költő írta. A csillagok tánca alatt legtöbbször a Tejutat értik amúgy – villantja ki fogorát Aniya.

(folytatjuk)

a koporsóhegyek legyőzhetetlen ura. Előbb csak ismétlődő susogás, ütemes neszezés a dobhártyámon, a csend horizontján alig látható zajpöttyök ritmusa, majd az eszeveszett vágta tompa zaja fokozatosan erősödik, betör, eláraszt mindent, egyre vadabb és egyre hangosabb. A paták kemény, lármás, szapora koppanásokkal verik az ütemet. Úgy visszhangoznak a fülemben, mintha a szobám falán döngötnének, mintha az egész épület egyetlen rémült, vergődő szív lenne, mintha az ég cintányérral csapkodná a földet. A hidegtől reszketve, a félelemtől bénultan várom, hogy a csontlovag elkapjon, kirángasson az ágyamból, belevessen a semmibe, megszabadítson. Hirtelen beviharzik, rám veti magát, feldúl. Üvöltök. Hallom magam üvöltöni, mintha egy szakadék mélyéből kiáltanék. Az ordítástól magamhoz térek. Annyira üvöltök, hogy attól félek, meg fogok örülni. Felállok és járkálok. Megrázom magam. Valamit tennem kell. Felveszem az ünneplő ruhámat, szép, damaszt fűzős szoknyát, amelynek a fodrait mintha szobrász faragta volna, a földet seprő szoknyámat, amely elrejtja a kezeimet, az én fejedelmi szoknyámat. Hangosan beszélek magamhoz, hogy ne ijedjek meg attól, amit éppen csinálok. Badarságokat mondok. A szoknyám! A roknyám! A broknyám! A voknyám! Meleg zoknit húzok a lábamra. A fejem betakarom egy sállal. És a cipőmet kézben fogva rohank felbreszteni az én barátomat, Christiant. Mondok neki, csak mondok. Nem ért semmit. Nem fogja fel, mit akarok mondani. Nem hagyom magam, folytatom.

– Miért kuporgunk egy sámlin? Hegyeket hegyekre halmozhatnánk, megmászhatnánk őket, és játszhatnánk a csillagokkal. Mindent megfoghatnánk, mindent megszerezhetnénk. Minden a miénk: csak hinnünk kell benne. Minek virrassunk éjjel-nappal? Oda kell menni, és birtokba venni. Mire várjunk? Elég elindulni. Ezen a világon minden király trónbitorló, és a mi trónunkat bitorolja. Csak egy kardra van szükségünk. Megannyi folyó és tenger, csak szét kell verni a kalózokat. A mi templomainkból, a mi bazilikáinkból mikor kergetjük ki a papokat és ministránsokat? Az a sok szép nő mind a tiéd, Christian. Meddig tűröd, hogy úgy tegyenek, mintha te nem is léteznél? Menjünk. Rabolunk és gyilkolunk, mint egy római császárné. Tüzet ezekre a fészkekre, amelyeket a földlakók háznak hívnak! Kibelezni az aranybányákat, drágakőbányákat, margaréta- és ibolyabányákat, hóbányákat, szeg- és padlódeszka-bányákat, hering- és angolnabányákat, elefántbányákat, párdubányákat. Uralkodni ismét. Elmenni. Visszavenni mindent. Elővenni ágyúinkat, felbreszteni érdeinket, seregeket és flottákat állítani.

Christian nem bírja tovább, eloltja a lámpát, és hátat fordít. Megfogom egyik kezét. Hideg és erőtlen, képtelen az izzásra. A beszédem hatástalansága miatt sírva fakadok.

– Ez a kéz! Ez a kéz! Mikor adod vissza neki a jogarát? Megsimogatom Christian fejét, ezt a szép, gyáva fejét.

– Minden koronát, amit ezek a pojacák, ezek az önjelölt királyok hordanak, beolvasztunk, hogy koronát öntsünk erre a homlokra.

Christian nem válaszol. Nincs hangja. Ha akar, sem tudna válaszolni. Hosszú hallgatás után újramezdem:

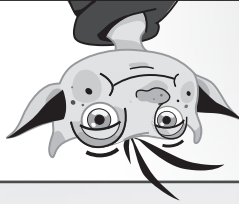
– Mi vagyunk a legerősebbek, ne kételkedj. De be kell bizonyítanunk nekik. Muszáj. Különbösen miért hinnének nekünk? Elmenni. El kell menni megvédeni a birtokokat, amelyeket az apáinktól kaptunk, akik az apáiktól kapták.

Ezt az utolsó mondatot már halkabban mondtam. A második felét egész halkán. Észrevettem, hogy Christian ökölbe szorított kézzel alszik, mint egy kő. Felmászom az ágyra. Megrázom az alvót, de hiába. Bebújok a paplan alá. Bevacolom magam az alvó háta mögé. Egyedül vagyok az életben, és sírok. Nem akarok aludni, nem akarok egy lenni a sok alvó közül.

Végül mégis elalszom, damaszt estélyi ruhámban, fényes bőrcipőmmel az ölemben.

Szócs Imre fordítása

Fekete Vince: költő, szerkesztő. 1965-ben született Kézdivásárhelyen. 2023-ban Magyarország Babérkoszorúja díjjal tüntették ki. Jelentős a gyermekirodalmi munkássága is: a *Piros autó lábnyomai a hóban* először 2008-ban, verses meseregénye, az *Ahonnán a nagy-nagy kékség. Cincogósi Elemér viszontagságai* 2016-ban jelent meg. (Kép forrása: a szerző Facebook-oldala)

FEKETE VINCE

Gyönyörű apokalipszis

Véletlenül születünk (vettetünk) a világba, a tapasztalatainkat megelőző adottságainkkal jövünk ide, a gének paklija pedig mindenünkkel újrakeverődik, minden új születés egy-egy új játszma is az evolúció kártyajátékában. Hogy pontosan mi is volt, mielőtt megszülettünk, nem emlékszünk, hogy mi lesz majd azután, miután meghalunk, arról sincs/se lesz tudomásunk. Ezekkel a „hozott” születési adottságainkkal belekerülünk egy ugyancsak véletlenszerű szociális és kulturális „játszmába”. Hogy a kettő (amivel jöttünk és amibe érkeztünk) közti senkiföldjén, találkozási pontján, választóvonalán mi történik az alatt a tíz, húsz, negyven, hatvan, nyolcvan év alatt, az lesz majd az életünk. És ez lesz a mi senkiével össze nem keverhető, téveszthető, senkiéhez sem hasonlítható univerzumunk, világunk. Változatos, csodálatos, boldog és szomorú, fent és lent, az ég és a föld, ez a két végpont közötti gyönyörűsége apokalipszis.

Erről szól, ezt járja körül, ezt mutatja be, ezt értelmezi, több sávon, több színben, több szempontból (gyermekiből is) ez az új verseskötet, a *Gyönyörű apokalipszis* - fogalmazott kérésünkre az idén a közönség elé kerülő munkájáról a szerző.

A készülő kötet része a *Három piros kauflandos táska* című verses elbeszélés is, amelyből alább részleteket közlünk, és amelynek főhőse a gyermek hangján mesél el egy megrázó történetet.

A könyv várhatóan 2024. szeptember végén, október elején jelenik meg a budapesti Magvető Kiadónál.

Három piros kauflandos táska (részletek)

I. HÁROM PIROS KAUFLANDOS TÁSKA...

2

És akkor apukám összecsomagolta mindenét, minden személyes holmiját, ruháit, ingeket, pár cipőt, néhány könyvet a többzetes könyvtárából, és amikor megpakolta a táskákat, majd elindult le a lépcsőházra, ki a kapu elé, az autóhoz, anyukám feltépte az utcára néző ablakot, hogy ezt itt hagyta, mert volt ott még valami szív is, egy bádög szív, egy szív alakú deszkára szegezve, ami megmaradt azok közül a tárgyak közül, véletlenül, amelyeket anyukám, mivel Rá emlékeztették, mint a csészék, a különböző figyelmességek, az ajándékok, mind kidobott a kukába, hogy vigyék kedden, a szemeteseknek.

3

Mielőtt még elindult volna apukám az autóval, anyukám kihajolt az ablakon, és valami csúnyát kiáltott utána. Attól a naptól kezdve mienk lett a lakás, de mi továbbra is a szobánkban maradtunk a tesómmal, mert nem akartunk bemenni a másik, a nagyobbik szobába, ahol apukám dolgozott addig, ahol a könyvei is voltak. És egy szobor is apukámról, a szomszéd szakállas bácsi készítette még róla, nem hasonlított rá, csak a haja, egyéb semmi, azt a szobrot anyukám befelé fordítva odaállította a sarokba, hogy még mi se lássuk, abban a szobában, ahová amúgy sem szívesen mentünk be, mert arról mindig csak ő jutott eszünkbe.

5

Anyukám sokat sírt, és nagyon sokat telefonált azokban a napokban, apukámat is hívogatta, és furcsa dolgokat mondott neki, de nemcsak neki mondott ilyeneket, hanem a néniknek is, akikkel beszélt, többnyire a kolléganőinek, a barátnőinek és a keresztmamáimnak. Előző este, mielőtt elment volna apukám, nagy-nagy veszekedés volt, és nem csak az, azt hiszem, mert csattanások, puffanások is hallatszottak a nappaliból, és az is, ahogy anyukám és apukám nagyon harsányan kiabálnak, és hogy valaki úgy tesz, mint mi, amikor kicsik voltunk, az óvodában, tudom, persze, hogy ez nagyon nem szép dolog, hogy ez ilyen erőszakos valami, és azt is hallottuk, amikor kinyílt az ajtó, és azt a rajzfilmes, gonosz *mostojás* hangot is, hogy: „kifelé a lakásomból!”

7

Akkor már hónapok óta nem éltek együtt, és be is adták a válási papírokat, és a lakás tényleg már az anyukámé volt, de valamiért mégis visszajött hozzánk akkor apukám, még ott is lakott velünk vagy egy hónapig, azt is hittük, hogy megint egy család leszünk, de nem, nem lettünk az, mert apukámnak másnap reggel, miután a hideg belső szobában aludt, mennie kellett a falusi házba... Vidd ezt is magaddal, kiáltotta anyukám, és a cédélejátszóra mutatott, te vetted, kiáltotta, csak azt nem értem, hogy akkor hogy maradt ott minden egyéb, de azok meg amúgy sem fértek volna el abban a 3 piros kauflandos táskában, amelyekkel apukám akkor tőlünk végleg elköltözött.

11

Én nagyon szerettem volna, és a tesóm is, hogyha ott marad velünk, mert nem kell nekem ezután senki más apukája, és azt sem szeretném, hogy nekem valaki más anyukám legyen, mint aki van, sem más apukám, sem más anyukám. Pedig amikor összeházasodtak, mesélték, hogy milyen jó volt minden, annyira várták, hogy megszülessék, majd hogy a tesóm is megszülessen, nehezen jöttünk össze, ahogy mondták nekünk nevetve, most meg az elképzelhetetlen, hogy ők még valaha egyszer valaha is összejönnek, anyukám részéről, azt mondta, hogy biztos, hogy sohasem...

13

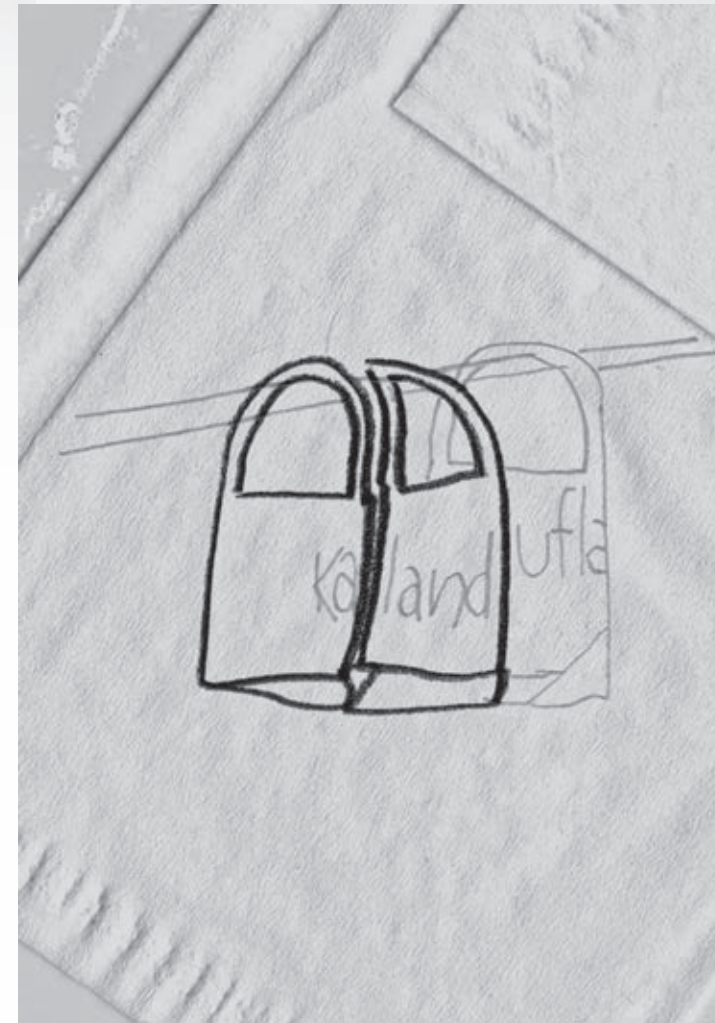
Nem szabad beszélgetnem nekem apukámmal telefonon, amikor anyukám jelen van, mert nagyon haragszik, ezt nem nagyon szereti, ha már így van, akkor hagyjon békét nekünk, de én nem szeretném, hogy békén hagyjon, mert én nagyon szeretem, és mindenkit nagyon szeretek, de legjobban, ilyenkor, persze, a babáimat...

17

Az a..., így beszélt anyukám arról a néniről, aki, úgy mondta, elvette a jó eszét apukámnak, és azért telefonálgatott titokban, mondta, azért sétált olyan sokat, hogy őt hívogassa, és azt is mondta, hogy nagyon jól tudja ő ezt, mert utánanézett, egyébként a lájkokat is megszámolta a közösségi oldalon, a szívecskéket, és a papírjait, a jegyzeteit is kikutatta, és a pénztárcáját is, és a leveleit is felbontotta, épp csak a telefonjába nem tudott belepillantani, mert oda nem lehetett. És hogy hét-nyolc ilyen nő is volt, akik közül aztán végül sikerült kiszűrnie az *igazságot*, így mondta nekünk, szerintem az igazság valahol, szóval nem itt és nem ott van, hanem mindenhol, itt is és ott is, azt hiszem...

19

Három táska. Az vajon hány év, tíz, húsz, harminc, mennyi év az vajon, mit visz el, és mit hagy itt az életünkből, kérdem, és vajon túlélünk-e, és túlélne-e vajon ő, teszem azt, ha egy lakatlan szigetre költözik, és mi is, de mi maradtunk...

II. AMIKOR MÉG GYERMEK...

23

Anyukám olyan, mint egy őzike, riadt, szelíd, befele forduló, ő a legnagyobb a családban, a négy gyerek közül, szép, göndör haja van neki is, mint a többieknek, de az övé mindenikénél sokkal göndörebb, mint apukám gyerekkori néger babájáé, olyan, ő a két fiú és a lány testvérének az *anyukája*, ő segít mamámnak, ha kell, és nincs még első osztályos, amikor úgy várja haza anyukáját, az én mamámat, hogy elvégezte egyedül a nagymosást. Tatám soha nincs otthon, mert ő mindig dolgozik, nagyon erős ácsember, kiabálós, veszekedős, de néha nagyon jó kedve is tud lenni, olyankor, amikor *végzés* van, olyankor a munkatársaival anyukáméhoz jönnek este, munka után, mamám

flekkent süt nekik, mert egyebet nem ennének meg az istenért sem, ezt már mamám is tudja, majd tatámék esznek, isznak, és tatám szétosztja a munkatársai között a pénzeket, ilyenkor nagyon jó kedve van, anyukámék is tudják ezt, nekik is ad nagyon nagy bankókat, amivel sok csokit, fagyit is tudnak majd vásárolni a lenti boltban.

29

De tatám nem mindig ilyen szelíd, van, amikor veszekednek, kiabálnak mamámmal, olyan is van/volt, mondta anyukám, amikor a mamám és a négy gyerek ki kellett menekülnem a csűrbe, amíg tatám le nem nyugodott egy kicsit. Ilyenkor anyukámat, a legnagyobbat küldték be, hogy tatámat valahogy kiengesztelje, de tatám ilyenkor már, amikor anyukám bement hozzá, elég jól ki volt engesztelődve, feküdt az ágyon felöltözve, mellette, az asztalon a kőményes pálinka, mert azt szerette legjobban, és persze a szilvát is, de azt csak ritkán, és nagyon kedves volt anyukámmal, amilyen máskor sohasem, gyere ide, édes kicsi *leánkám*, mondta, s ebből tudta anyukám, hogy akkor már jöhet elé a csűrből az egész család. Mert Tatám mindig azt szerette, ha rend volt a házban és a ház körül, és akkor nem kiabált, nem veszekedett, és azt is szerette, ha a gyermekek is dolgoznak, teszik mindig a dolgukat, és ha nem volt egyéb tennivaló a ház körül, akkor este, amikor hazaért a házépítésből, odaállította a négy gyerekét, hogy szedjék össze a szalmaszálakat, szénaszálakat az udvarról, a kapu elől, mindenholnan.

31

Anyukám, hogy jó legyen, hogy ne haragudjon rá, ne veszekedjen vele senki, miután minden feladatát elvégezte, olvasott vagy tanult. De tatám ezt sem nézte mindig jó szemmel, volt, hogy kiabált, mikor milyen kedve volt, dolgozzanak, ne egyéb, nem hasznos dolgokkal töltsék az idejüket a kurva kölykei, és történt egyszer egy olyan is, hogy egy szombat este, amikor kicsikét pityókosan hazajött, és mind a négyen, sőt, mamám is, a tévét, a western sorozatot nézték, hirtelen odament és lerántotta a szekrény tetejéről a tévét a padlóra, csoda, hogy fel nem robbant akkor, mert *mentünk volna mindannyian el a poroson*, ahogy mamám mesélte. Szerintem anyukám azt a nagy-nagy

szomorúságot onnan cipeli magával, mert hiába volt meg mindenük, ami akkor falun mind nagy dolog volt, tévé, rádió, és még fürdőszoba is, ha ennyit kellett félni, rettegni, hogy vajon tatám milyen kedvvel érkezik haza munkából. Mert ha rossz volt a kedve, akkor nem nézte, hogy ki hol áll, és hogy kire milyent üt és mivel, és nemcsak a gyermekekre, hanem még a mamámra is rávágott.

37

Másnap persze mindig nagyon bánta, hívta a gyermekeit magához, nézegette, hogy fáj-e itt, fáj-e ott, csak egy kicsit piros, és hogy tessék a pénz, fuss le a *bótbá*, és vegyél ebből mindenkinek egy-egy *fogyit*, mert így mondta tatám a fagyiltnak, hogy *fogyi*. És így tartott ez sokszor napokig, már várták anyukámék, hogy mikor ér véget ez a szép élet, rettegték, hogy mikor kell *kiköltözni* megint az éjszaka közepén a csűrbe az egész családnak, és nem is kellett soha sokat várniuk, mert nemsokára megtörtént szinte mindig, kiköltözéssel vagy anélkül.

41

Tatám talán soha meg nem simogatta a gyermekeit, mert ő ilyen kemény ácsmester volt, de azt azért lehetett érezni, hogy szereti őket, különösen az egyik fiút, aki a kedvence volt és az egyik lányt, a kisebbiket, aki nem anyukám volt. Anyukám is nagyon szerette volna, ha őt is így szeretik, ezért mindent megtett, hogy tatám kedvében járjon, azt gondolta, hogy a jó tanulás is ilyen és még sok minden ilyen, de tatám, ha meg is dicsérte, valahogy úgy, hogy nem is volt az szinte dicséret, tovább folytatta vele szemben a nem szeretést vagy nem olyan nagyon szeretést.

III. AMIKOR MEGISMERKEDTEK...

43

Két hét múlva, miután legelső alkalommal hazakísérte apukám anyukámat, és a kapu elejétől az utca végéig, majd az utca végétől a kapu elejéig, oda-vissza kísérgették egymást, mert sehogy sem tudtak elválni, apukám azt mondta anyukámnak, hogy van egy kulcsom. Anyukám azt mondta, jó, és akkor felmentek apukám egyik kollégájának a lakására, és ott

voltak egészen estig, aztán sötétedés után gyalog hazasétáltak apukám falujából a pár kilométerre levő másik faluba, anyukám falujába. Az úton anyukám azt kérdezte, hogy látszik-e valami a járásomon? Furcsa-e? Apukám azt mondta, már hogy mi látszana? Az ilyesmi nem szokott látszani.

47

Egy hónap múlva már anyukám mindennap a szomszédos kisváros főterén várta apukámat munkából jövet, táskájában mindig ott volt egy szendvics apukámnak. Ilyenkor elmentek mindig valahová, moziba, vagy a parkba, sétálni... És oda is, ahol első alkalommal együtt voltak azzal a kulccsal.

53

Másfél hónap múlva apukám odaállt egy kemény ácsmester elé, és azt mondta, hogy Sanyi bácsi, el tetszik-e engedni velem (anyukámat!) Nagyváradra? Sanyi bácsi, az én későbbi nagytatám azt mondta, lássátok, menjetek. Apukámnak valami esten kellett részt vennie, majd az est és a buli után az egyik ottani fiú lakásában maradtak együtt az anyukámmal. Minden nagyon jó volt, minden nagyon szép, csak anyukám egyszer azt mondta apukámnak, hogy *úgy* nem, inkább kiugrom a negyedikről. De nem ugrott ki.

59

Nyár végén aztán apukám a szentléleki diszkóból hazakísérte anyukámat, és azt mondta, hogy ő most, éjnek idején biciklivel nem megy haza, lefekszik inkább kint, a nyári konyhában. Anyukám azt mondta, várj, hozok neked párnát és pokrócot. És amikor bement a házba, és felkattintotta a villanyt, apukám az udvaron várakozva azt hallotta kiáltani öblös férfigonon bentről, a későbbi nagytatámén, hogy mi van, itt altatod a bikádat? És *a bika*, aki az édesapám volt, hajnalig, amíg indulnia kellett munkába, az ezer légytől zümmögő nyári konyhában, vagy ahogy azután nevetve nevezték, a *legyesben* aludt.

61

Három hónap múlva apukám és anyukám anyukáméknál azt mondták nagytatámnak, hogy szeretnének valamit

IV. A FÉL

67

Születni fog, lehet, majd egy testvéretek, mondta anyukám, de az nem olyan lesz, mint ti vagytok, hanem egy kicsit más, mert azok a magocskák, amelyek, ugye, amikor ti még magocskák voltatok, valamikor anyuka hasába kerültek át, azok most máshová, másvalakihez kerülnek, és ugyanúgy elkezdenek majd növekedni, mint ti is, amikor még magocskák voltatok, és egyszer majd eljön a pillanat, hogy akkorák lesznek, hogy megszületnek... De ez már nem a ti valódi testvéretek lesz, hanem más, mert ez csak egy fél lesz, és az sem biztos még, hogy hasonlítani fog rátok, és az sem, hogy szeretni fogjátok majd egymást, még az sem, hogy megismerkedtek majd egymással, mondta, de én azt szeretném, hogy ha már így van, ha lesz nekünk valaki, aki ha nem is egész, ha csak fél, akkor is megismerhessem.

71

Mert tudjátok, apukátok úgy döntött, hogy nem itt folytatja tovább, nem itt, nem velem, ami szép dolog ugyan, mondta anyukám, de nem ott és nem akkor kellett volna mondania ezt, és nem úgy, hogy nem is mondja meg, és hogy nekem kell rájönnöm arra... Mert akkor még én is kaphattam volna magamnak valakit, valakit, aki engem is szeret, aki megadja azt a tiszteletet, amit tőle soha nem kaptam meg, aki a tenyerén hordoz, akinek, hogy jobban értsétek, én vagyok a királylány, mint ti is, nekem ti vagytok a királylány és a kiskirályfi... De ennyi idősen most már hova menjen az ember, kinek kell most, kinek, kérdelem én, és hiába mondtuk, hogy nekünk, nekünk...

73

A múltkor aztán megkérdeztem apukámat, hogy igaz-e ez a dolog az én új és más testvéremmel, de apukám azt mondta akkor, hogy ez csak olyan félrevezetés, mint a mesében, olyan, mint a hazudós mese, azt mondta, és megsimogatott...

79

És én azért tanulok, teszem hozzá, és imádkozom is, hogyha nagy leszek, akkor ne váljak el attól, aki nekem a társam lesz, mondtam is ezt anyukámnak, de ő azt mondta, hogy társak nem tudtak lenni, és boldogok sem voltak igazából, csak valamikor az elején, amikor mi még meg sem voltunk, kérdeztem, de azt mondta, hogy de, ti akkor már mind a ketten megvoltatok, és még az is az eleje volt...

mondani neki. Nagyatám épp munkából ugrott haza ebédelni, és éppen töltött paprikát kanalazott, és azt kérdezte, hogy mit? Össze szeretnénk házasodni, mondta apukám nagyatámnak remegő hangon. Nagyatám fel sem nézve a tányérből azt kérdezte, és miből éltek meg? És apukám akkor, pedig soha-soha nem volt a kedvence, még a töltött paprika héját is mind megette. Valamiből majd megélünk, mondta magában apukám, de hangosan nem mondta ki, csak kanalazott rendíthetetlenül.

SZŐCS IMRE

Fehér történet

11. Együttélés

Nézte a farkast, és várta, hogy felébredjen. Ha mindez valóság, félnie kellene a vadállattól. Ha mindez valóság, a farkasnak veszélyesnek, vérszomjasnak kellene lennie. Ugrásra készen, vicsorgó fogakkal, vérben forgó szemmel kellene szembeállnia vele. De nem félt, és a farkas, mert egyértelműen az volt, szelíden és nyugodtan nézett rá, békésen hevert az ágyon, meg sem mozdult. Nem történt semmi, nem ébredt fel, nem foszlott szét a látomás, érezte: úgy van benne egy álomban, hogy közben tökéletesen éber. A farkas jelenlétének, hogy ott fekszik zavartalanul tőle karnyújtásnyira, és őt nézi, csak az volt hihetlenebb, hogy az előbb még együtt feküdtek az ágyon, egymást melegen tartva. Talán megmentette az életét. Dermesztő hideg volt a házban, a kályha teljesen kihűlt, az ablak koszos üvegén fantasztikus formájú jégvirágok indáztak.

Ösztönösen elindult a fászlada irányába. Még volt az aljában annyi fa, amennyivel ideig-óráig talán elviselhetővé lehet tenni a levegőt a kunyhóban. Nekilátott a tűzrakásnak, de nem vette le a szemét a továbbra is mozdulatlanul az ágyon heverő vadállatról. Az állat is hasonlóképpen tett, nyugodtan, de éber figyelemmel követte a fiú minden mozdulatát. A tűz végre égett a kályhában, kezét a lassan forró sodó vaslapon tartva próbált megmelegedni. A kályhalap már égette a tenyerét, de közben a dermesztő hideg úgy fogta körül, mintha jeges karok ölelték volna.

Tíz perc, talán fél óra telt el. A farkas és a fiú ismét egymás mellett feküdtek. A farkas nyugodtan ásított, közelebb húzódott a mellette kuporgó fiúhoz. A kályha is ontotta már a meleget, a fiú nem didergett.

Fokozatosan megszokta a vadállat jelenlétét. Már nem tartotta szemmel minden másodpercben, és az sem követte tekintetével minden apró mozdulatát. Nyugodt maradt akkor is, amikor becsukta a résnyire nyitott ajtót, és ismét eltorlaszolta a billegő lábú székkal. Néha egyet-egyet nyújtózkodott, ásított, de többnyire aludt vagy lustán hempergett és laposakat pillantott. Ha valaki kívülről nézte volna őket, az lett volna a benyomása, hogy mindig is együtt voltak: egy eb és a gazdája vagy egy kölyökkorában megszelídített vad és szelídítője. Béke és végtelen, kölcsönös bizalom...

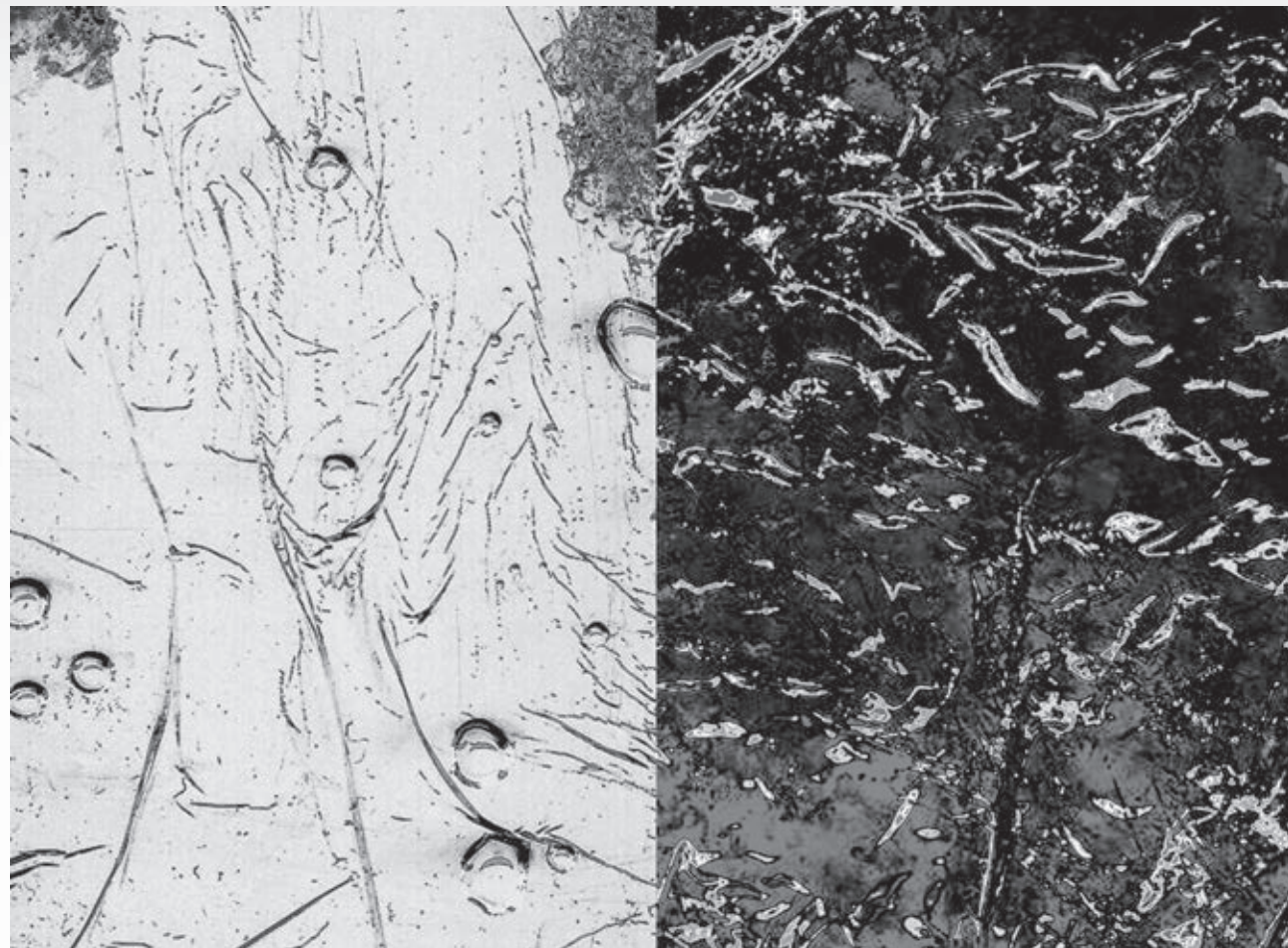
Egészen jól összeszoktak, már egyértelműen nem egymást tekintették veszélyforrásnak, hanem inkább az odakint

tomboló telet, amely a hóihar után most a másik rettegett fegyverét, a fagyot dobta be. Gyorsan kialakult közöttük egyfajta szótlan nyelv, amellyel egyértelműen tudták jelezni egymásnak, hogy mit akarnak. Mikor a farkas felállt, nyújtózkodott, tett egy lépést előre, a fiú az ajtóhoz lépett, elhúzta a billegő széket, és kiengedte az állatot. Utána visszacsukta az ajtót, eltorlaszolta a székkal. Amikor két halk koppanást hallott a bejárat felől, elvette a széket, és a farkas már nyomta is be a résen a hosszú orrát. Ki- és bejártak a hóba fúrt alagúton át. Bének hamarosan sikerült újból megtöltenie a fászladát száraz fával. Egy kerítés egyik részét bontotta el, ahol alacsonyabb volt a hó, a vékonyabb rudakat erős rúgással letörte, aztán tovább aprította. Elégedetten szemlélte a színültig telt ládát, szinte arról is teljesen megfeledkezett, hogy semmi enivalója nem maradt.

Ekkor meghallotta a már ismerős, kettős koppanást, nyitotta az ajtót, az állat sietve befurakodott a

házba. Valami volt a szájában, hosszan lógott lefelé pofája két oldalán. A szoba közepére érve ledobta a padlóra, azonnal meg is fordult, és még mielőtt a fiú a széket az ajtónak támaszthatta volna, ismét kisurrant a házból. Felkapta földről az állat által hozott hosszú valamit, és nem hitt a szemének: egy jó darab száraz kolbászt tartott a kezében. Nem törődött különösebben azzal, hogy egy vadállat szájában utazott idáig valami csoda folytán a nem remélt csemege, sietve kabátja széléhez törölte kétszer, úgy gondolta, ezzel tisztának van nyilvánítva, és gyorsan, szinte állati mohósággal falni kezdte. A kolbász láttán egyszerre kínzó élességgel támadt fel benne az éhség, mintha egy dühöngő vadállat ébredt volna fel a gyomrában, akit azonnal jól kell lakatni, hogy lecsillapodjon, és ne tépje szét. Egyszerre fel-falta a félméternyi kolbász felét, ekkor hirtelen megállt a rágásban, és egy hirtelen mozdulattal lecsapta a még mindig jókora darabot az asztalra. Eléggé csillapította már az éhségét, hogy ismét tisztán tudjon gondolkodni, és be tudja látni, hogy a túlélése érdekében tartalékolnia kell az ételt, amihez itt, írme, csak csoda folytán juthat hozzá.

Ekkor zajt hallott az ajtó felől. Nem négylábú barátjától származtak a hangok, mintha egy nagyobb csapat küszkö-

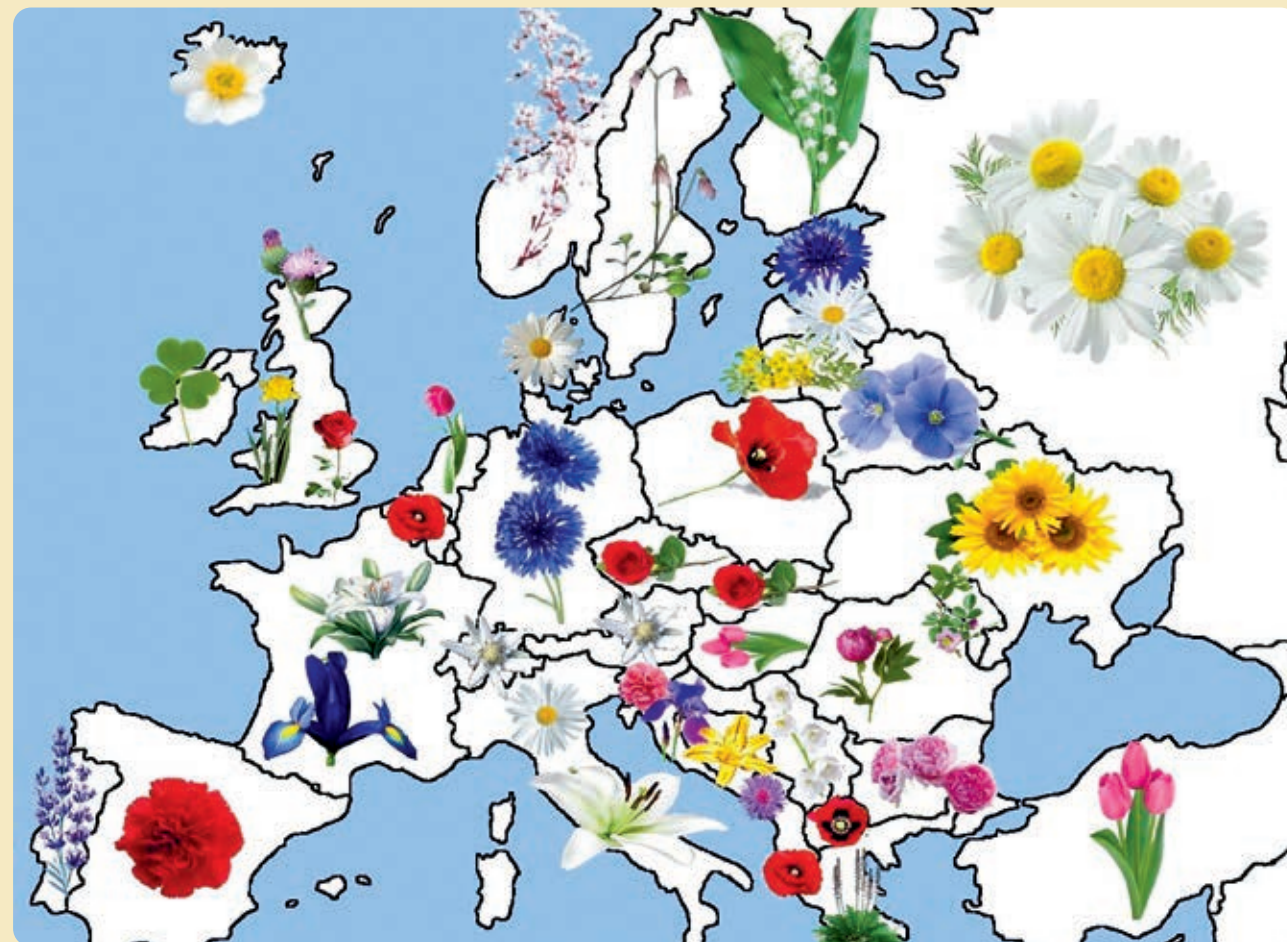
dött volna a hóval, nem messze a ház bejáratától. Az általa ásott szűk alagutat tágíthatták, hogy hozzáférjenek a kunyhóhoz. Lélegzetvisz szafojtva, mozdulatlanul várt, ugrásra készen, felkészülve, hogy örömujjongással fogadja megmentőit, vagy elszántan védekezzen a rá támadó idegenek ellen. Rossz érzése támadt, nem mert bízni abban, hogy jó szándékkal érkeznek a látogatók, de lemondani sem akart a reményről, hogy az övéi találtak rá végre.

Mintha egy örökkévalóság óta állt volna földbe gyökerezett lábbal, pattanásig feszült idegekkel, a szoba sarkába húzódva. Egyszer csak hangos döndüléssel hátracsapódott az ajtó, a rozoga szék a szoba közepéig repült, és belépett három férfi. Idegenek voltak, idegen volt a ruhájuk, és idegen volt a nyelv is, amelyen egymás szavába vágva kiabáltak, mintha erősen vitatkoznának. Úgy zúdultak be a házba, hogy öt észre sem vették.

(folytatjuk)

Európa virágoskertje

Földrészünk nemzeti virágai

A nemzeti összetartozást megjelenítő legfontosabb szimbólumok a nemzeti himnusz, a nemzeti színű zászló/lobogó és az ország címere. Utóbbin gyakran megjelennek az adott földrajzi egység jellegzetes növényei, állatai, tájai, akár hangszerei vagy ételei is. Földünk szinte valamennyi országának lakói választottak egy (esetenként több) szimbolikus – életérzésüket tükröző, önazonosságukat kifejező – nemzeti virágot. Ezek zöme az illető ország területén őshonos, erdőkből, mezőkön, réteken virágzó, néha kizárólag az adott vidéken nyíló vadvirág, mások nemesített, kerti virágok, illetve termesztett haszonnövények (ipari, gyógy- vagy fűszernövények). Kötődhetnek a nemzet vagy egy tájegység történelméhez, legendáihoz, de emlékeztethetnek ókori istenekre, mítoszokra is.

Vannak csupán egy országot jelképezőek: a levendula a portugálok, a kamilla az oroszok, az ikervirág a svédek, a vadrózsa a moldávok, a kerti ruta a litvánok, a (mostoha körülmények között is termő) magcsákó a grönlandiak virága. A görög nemzeti növény a mediterrán területeken őshonos medveköröm, amelynek csipkézett levele (az akantuszlevél) az ógörög korinthuszi oszlopfők jellegzetes, majd a reneszánsz és barokk kori műalkotások kedvelt díszítője volt.

Néhány virágot több nemzet is kiválasztott az egymáshoz tartozás kifejezőjeként. A magyarok, hollandok és törökök egyaránt nemzeti viráguknak tekintik a Közép-Ázsiában őshonos tulipánt, amelynek nemesített változata török közvetítéssel jutott Közép- és Nyugat-Európába. A franciák, olaszok és bosnyákok a liliumot, a lengyelek, flamandok és albánok pedig az emlékezés virágaként számon tartott pipacsot választották. A nemzeti „virágok vetélkedésének” győztese egyértelműen a rózsza, amely a földkerekség kéttucatnyi nemzetének (köztük hat európainak) a szimbóluma lett.

Nemzetek szimbólumvirágai

A magyar nemzeti virág a tavaszt, szépséget, szerelmet jelképező tulipán, amelynek az őshazából hozott, stilizált motívuma népi bútorainkon, hírmzéseinken, kapufélfáinkon egyaránt megjelenik (a Kárpát-medencében vadon élő faja a Tulipa hungarica)

Románia szerencsét, jólétet és szeretetet jelentő nemzeti virágának, a bazsarózsaának egyik vadon termő faja a Kárpát-medencében őshonos, fokozottan védett bánáti bazsarózsa

A bolgárok, csehek és szlovákok nemzeti virága a szerelem, a megbecsülés, a szerencse, a boldogság, a szépség és a kötődés ősi szimbóluma, a rózsza

Az alpesi országok (Ausztria, Svájc) választott virága a hegyoldalakon nyíló, nemességét és igaz szerelmet (régén a női vadászokat és a vadászfeleségeket) jelképező havasi gyopár

A szerbek és a finnek jelképvirága a szeretet és szerénység jelentést hordozó gyöngyvirág lett, amely tavasszal, illetve kora nyáron illatos takaróként borítja fehérbe az erdőket, parkokat, kerteket

A spanyolok és a szlovének virága a legenda szerint Szűz Mária könnyeiből született szegfű, amelyhez az életöröm, szerelem, szenvedély, szabadság és anyai szeretet jelentést társítják

A szántóföldeken, réteken viruló, gyengédséget és eleganciát jelképező, élénk kék búzavirág a németek és (feltehetőleg zászlójuk egyik színével egyező színe miatt) az észtek nemzeti virága

A fehéroroszok ikonikus virága évszázadok óta természetett kultúrnövényük, a len – címerüket díszítő és számukra az otthont idéző – élénkkék virága

Norvégia szimbolikus növénye a zord északi időjárást elviselő, kitarást, erőt, rugalmasságot és szívósságot megtestesítő, erikának (nálunk seprűvirágnak) is nevezett hanga

Európé virágai az ókor mítoszaiban

Európé mitológiai királynő földrészeinek több nemzeti növényét tartották egykor ókori római istenek virágainak: a szegfű Jupiter főisten, a rózsza Venus, a fehér liliom Juno és Diana istennők attribútuma volt (John Singer Sargent: *Szegfű, rózsza, liliom*, 1885)

Sandro Botticelli festményén Zephyrus, a nyugati szél istene és Aurora, a hajnal és a szellők istennője fújja az égből hulló rózsákat a szépség és a szerelem tengerből született istennője felé (*Venus születése*, 1485, részlet)

A román nemzeti virág, a bazsarózsa Florának, a virágok és a tavasz istennőjének (egyik) attribútuma volt, a latin Paeonia nevet pedig Paeonról, az Olümposz isteneit a növény nedvével gyógyító orvosról kapta (Luca Giordano: *Flora istennő*, 1697)

A horvát monda szerint az erdőken és sziklás hegyoldalakon (fehér, lila, kék, sárga, narancssárga vagy vörös színekben) pompázó, a villámflás szláv istenéről perunikának nevezett első íriszek ott nyíltak, ahol Perun isten tüzes nyilai, a villámok egykor földet értek

Az ógörög mondavilágban a bölcsességet, hitet, reményt és bátorságot jelképező nőszirm Irisz szivárványistennő virága volt, a keresztény szimbolikában a szűzi anyaságra és a fájdalomra utal (M. S. Mester: *Mária látogatása Erzsébetnél*, részlet, 1506)

A makedónok a mediterrán térségben őshonos mák virágát – Hypnosz és Morpheusz, az alvás, illetve az álmok istenének attribútumát – választották nemzeti jelképükké (Evelyn De Morgan: *Éjszaka és alvás*, 1878)

A mák virága és gubótermése, amelynek kisajtolt (a nyelvújítás korában mákonynak nevezett) nedvéből az ókortól fájdalmat enyhítő, illetve altató hatású gyógyszert (ópiumot) készítenek

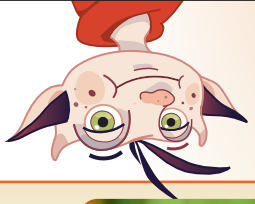

Az ukrán hagyományban nemzeti viráguk, a sugaras virágú napraforgó a Nap éltető erejét és a termékenységet – az utóbbi években az ellenállást, az egységet, a reményt és a békét is – jelképezi

A görög mítosz szerint az Apollón napistenbe reménytelenül szerelmes, mindig a Nap felé tekintő Klytia nimfa változott napraforgóvá (Thomas Matthews Rooke: *A Nap fele forduló Klytia*, 19. század)

Több nemzet emblemikus virága kötődik történelmük emlékeztető eseményeihez, köztük az elhagyott csatateret egykor beborító, az áldozatok emlékét őrző, a megújulás reményét jelképező piros pipacs

A hűség, őszinteség, remény és szeretet szimbóluma, a margaréta (margitvirág) az egyesült Olaszország első királynéja, Savoyai Margit kedvenc virágaként vált olasz nemzeti virággá

A 12. században lett a franciák nemzeti virága a VII. Lajosról elnevezett – íriszt és liliomot is jelentő – Fleur de Lis (Louis virága), amelynek stilizált ábrázolása a királyság és az uralkodók címereiben is megjelent

Növény-szimbólumok a történelmi emlékezetben

Lengyelország és Belgium emblemikus virága a háborúk áldozataira emlékeztető pipacs, amely a hagyomány szerint 1815-ben, Napóleon hadainak végső veresége után, elborította a flandriai (ma belgiumi) Waterloo csataterét, száz évvel később, az első világháború idején pedig a véráztatta lengyel harcmezőket.

A napóleoni háborúhoz kötődik a búzavirág is: I. Vilmos császár utasítására vált német nemzeti jelképpé, édesanyja emlékére, aki a franciák elől menekülve (állítólag) egy búzamezőben rejtőzött el, és búzavirágból font koszorút síró gyermekei fejére.

A nőszirmom a 6. században vált francia szimbólummá, miután I. Klodvig frank király egy íriszektől pompázó mezőn nyert csatát a vizigótok ellen. Közel 1000 éve nemzeti jelképük lett a tisztaságot, ártatlanságot, szelídséget és szűziességet – kultúrájukban még hatalmat, függetlenséget, becsületet, hűséget és győztes csatákat – jelképező lilium is.

Az angolok nemzeti virága az öt fehér belső és öt piros külső szirmból álló, ún. Tudor-rózsza. Nevét VII. (Tudor) Henrik tiszteletére kapta, aki véget vetett az egymással vetélkedő York- és Lancaster-házak által kirobbantott (a címerüket díszítő fehér, illetve vörös rózsára utalva rózsák háborújaként emlegetett) hatalmi harcoknak.

Észak-Írország szimbóluma a hitet, reményt és szeretetet jelképező háromlevelű lóhere. A hagyomány szerint Írország védőszentje, a kereszténységet az 5. században a szigeten meghonosító Szent Patrick ezzel magyarázta el az íreknek Szentháromságot: az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységét.

Skócia nemzeti növénye, a bogáncs, arra az éjszakára emlékeztet, amelyen (valamikor a 11. században) egy skót várhoz vezető mezőn a szűrős bogáncs megsebezte a mezítláb lopakodó dánok egyikét, a fájdalmas kiáltásra felébredő várvédők pedig elűzhették a támadókat. (A skót harcosok jelvénye a bogáncs maradt később, az angolok elleni csatákban is.)

A walesiek hagyományos emblémája a pórébhagyma volt, amely – védőszentjük, Szent Dávid tanácsára sisakjukra tűzve – a csaták során megkülönböztette őket az ellenség katonáitól. Második viráguk a Dávid-nap körül virágzó – a köztudatban az önimádatot, de az újrakezdést, az újjászületést is jelképező – nárcisz lett.

Az Egyesült Királyságot alkotó négy nemzetnek saját szimbolikus virága van: az angoloké a vörös-fehér Tudor-rózsza, az íreké a háromlevelű lóhere, a skótoké a bogáncs, a walesieké a pórébhagyma, illetve a sárga nárcisz

A walesi királyi ezred tagjai ma is pórébhagymát viselnek a sapkájukon Szent Dávid ünnepén

Jób 7,1-8

- 1 Katonásor az ember élete a földön, és napjai olyanok, mint a napszámos napjai:
- 2 kívánczik árnyék után, mint a szolga, és várja munkája végét, mint a napszámos.
- 3 Nekem is kárba veszett hónapok jutottak részemül, és keserves éjjeleket számlálok magamnak.
- 4 Ha lefekszem, kérdem: Mikor kelek újra? Majd várom az estét, és mire beáll a szürkület, jóllakom kínnal.
- 5 Rothadásba, por szennyébe öltözik a testem, bőröm elszárad és összezsugorodik.
- 6 Napjaim gyorsabban szaladnak, mint a takács vetélője, és remény nélkül eltűnnek.
- 7 Emlékezzél meg, hogy életem már csak lehelet, és szemem nem lát többé boldogságot.
- 8 Nem lát engem többé ember szeme; mire rám veted szemedet, már nem vagyok.

Káldi György fordítása

2023 őszén építészek társaságában tanulmányúton vettem részt Horvátországban. Zágrábban volt egy nap „szabad” programunk, el is határoztam, hogy elmegyek a legnagyobb horvát szobrász, Ivan Meštrović (1883–1962) műhelyébe, mert állítólag ebben a múzeumban látható Zágráb legjobb állandó kiállítása. Sajnos, zárva volt a műhely, így jobb híján újraolvastam *Jób könyvét* az Ószövetségből – nyilván, Meštrović Jób-szobra miatt.

Szilágyi Domokos *Meštrović: Jób* című verse nyomán jutottam el ehhez a szoborhoz, azóta se tudok betelni vele. A bibliai Jób története mindannyiunk számára ismerős. Isten próbára teszi a dúsgazdag Jóbot: megöli gyermekeit, jószága elpusztul, ő maga végül csak ül a szemétdombon, cseréppel vakarózik és Istennel perlekedik, de úgy, hogy perlekedés közben egy pillanatra se tagadja meg urát és teremtőjét. Ezt a szemétdombon ülő, Istennel perlekedő Jóbot mutatja meg nekünk Meštrović. Mindig kiráz a hideg, valahányszor ezt az ég felé fordított arcot nézem. Görcsbe rándul az egész test, látjuk, ahogy begörcsülnek a kéz és a láb ujjai, ahogy megfeszülnek a hát izmai. No de azok a szemek! És az a száj! Világ csodája, ahogy ezen az arcon egyszerre van jelen a békétlenség és a végtelen áhítat!

Egyetlen panaszáradat a *Jób könyvből* idézett versrészlet is, de – paradox módon – én az Isten ítéletében való megnyugvást olvasom ki ebből a gondolatritmusos felsorolásból is! S hadd tegyem hozzá rögtön, némi római katolikus büszkeséggel, hogy Káldi György fordítása ezúttal jobb a Károli Gáspárénál! Nyilván, dolgoztak valakik a XVII. századi szövegen, „a mai kor követelményeihez igazították”, de nekem az összevéggel sincs semmi bajom, íme az első hat sor az 1626-os katolikus Bibliából: „Vitézkedés az ember élete a földön: / és az ő napjai mint a béres napjai. / Mint a szolga kívánnya az árnyékot, / és mint a béres várja munkájának végét: / Így nekem is üres hólnapim voltak, / és fáradságos éjjelet számláltam magamnak”. Ugyanez a rész a Károli-féle fordításban valóságos próza: „Avagy nem elhatározhatott ideje vagy-on-é az embernek e földön, és mint a béresnek napja, nem olyan-é az embernek ideje? Miképen a fáradt szolga kívánja az árnyékot, és miképen a béres várja az ő munkájának végét: Azonképen lőn az én dolgom, hogy élném a nyomorúságos hónapokat; de még az éjszakák is bántásimra rendeltettek nekem.” Ugye, hogy Káldi György szövege sokkal verszerűbb, sokkal feszesebb? És mint ilyen sokkal jobban passzol Meštrović görcsbe feszült *Jób*jához...

Ivan Meštrović: *Jób* (1946)

A Szín-téren:
Oliver Beer
brit
alkotóművész

A hang alakítja a formát

„MINDEN MOZDULATUNKNAK ZENEISÉGE VAN. MIÉRT NEM FIGYELÜNK JOBBAN ERRE?”

Az 1985-ös születésű Oliver Beer alkotóművész installációkat, zenei élő produkciókat ad elő. Zenészeknek tanult, majd az oxfordi Ruskin School of Artban képzőművészeti tanulmányokra adta a fejét. Így nem csoda, hogy munkásságában a hang és a kép, ezek egymásra hatása, összefonódása ropant fontos.

Képeit úgy festi, hogy azok szinte maguktól készülnek, azaz pontosabban a hangok hatására. Hogyan is? A fektetett vászonra finom, színes festékport szór, majd alányúl egy hanggeneráló eszközzel, megüt egy hangot. Az a rezgés által a szemcséket geometriai formába rendezi, egy második hang pedig egy másik formába alakítja a festékport. Ha egyszerre hangzik fel a két hang, akkor a geometriai formák egymással új harmóniakat alkotnak. A mély hangok gyönyörű sávokat képeznek, a magas hangok

pedig feszesebb mintákba helyezik a színeket. De nem minden hang hatására alakulnak ki érdekes formák - uncsi zenére uncsi képet kapunk. A pigmensek rezonanciafestményeket alkotnak.

Kiskora óta nyitott fülekkel jár, a világ zeneiségére összpontosít. Meghökentőnek véli, hogy nem vagyunk eléggé tudatosan fogékonyak a környezetünk hangjaira, és hogy mennyi zeneiség van minden cselekedetünkben. Egy egyszerű tea elkészítése, elfogyasztása harmonikus mozgulatsort és annak következményeként izgalmas hangképződményt szülhet.

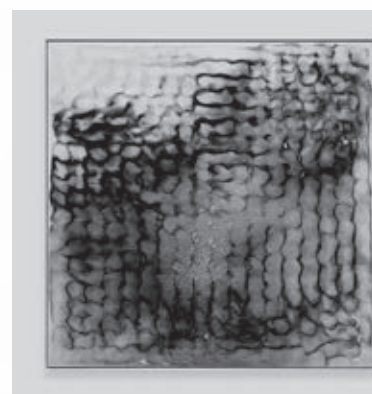
Egy kagyló, egy kancsó, függetlenül attól, hogy mi zajlik körülötte, ugyanazt a hangot rezonálja a saját belső alakzata, mérete által. Ezeknek a formáknak geometriájuk, harmóniájuk van. A fizikai forma és a zenei harmónia elválaszthatatlan egymástól. Minden edénynek megvan a saját hangja. A zene forma. Legtöbbször nem így gondoljuk, pedig így van, állítja a művész.

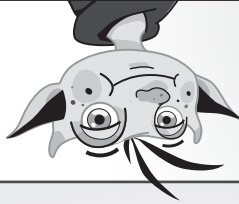

„A HANG OLYAN SZOBRÁSZATI JELENLÉT, AMELY TELJES MÉRTÉKBEN A FORMÁTÓL, IDŐTŐL, A GEOMETRIÁTÓL ÉS A TÉRTŐL FÜGG. HA AKUSZTIKAI PERSPEKTÍVÁBÓL NÉZZÜK A TÁRGYAKAT, AKKOR OLYAN DOLGOKAT IS FELFEDHETNEK, AMELYEKRE NEM JÖTTÜNK VOLNA RÁ, HA PUSZTÁN VIZUÁLISAN FIGYELJÜK ŐKET.”

Egyik ilyen installációja, a *Hangok formája* című impozáns munka, különböző magasságokba függesztett edényekből, mikrofonokból és mozgásérzékelőkből áll. A látogatók mozgása, létezése a térben hangot generál, amit az edényekben elhelyezett mikrofonok torzítva felerősítenek, édes hangzavart keltve.

A másik hasonló munkája, a *Kis istenek*, amelyet a Velencei Biennálén is kiállított, szintén installáció, egy orgonaszerű hangszer, amely hangművet hoz létre. Billentyűs hangszeren játszik a művész, amely egy 32 lyukas objektummal kötődik össze, hangjuk harmóniában van egymással. Ezek a tárgyak állati, emberi figurákat formáznak. De a billentyűk önmagukban nem képeznek hangot, a vázában rögzített mikrofonok hozzák létre helyben a rezgést, a zenét. Egy kápolnában állították fel a munkát, spirituális élményben részesítve a nézőt, aki játszhat a hangszeren, munkán vagy – hogy is nevezzük? – eszközön. Egyszerűen elbűvölő!

A rajongás univerzuma

Napjainkban az internet tele van érzelmekkel. Úgy látszik, azonos hatás eléréséhez egyre nagyobb és nagyobb tettek, érzelmek, szavak kellene. Talán ezért is megfigyelhető az a tendencia, hogy a közösségimédia-platformokon anélkül dobálózunk pszichológiai szakszavakkal, hogy a valós értelmükkel tisztában lennénk. Ezért úgy gondoltam, hasznos lenne utánajárni néhány olyan témának, amellyel nap mint nap találkozhatunk az online és offline világban egyaránt.

Amikor a tanév elején a kamaszaimtól megkérdeztem, mi jut eszükbe „az interneten tobzódó érzelmek” kifejezésről, elkezdtek sorjázni az üzenetek a közös csoportunkban. Néhány, általuk említett témára én is gondoltam, néhány azonban teljesen váratlanul ért. Ilyen volt többek között a *delulu*. Rövid keresgélés után rá kellett jönnöm, hogy bármennyire is újszerűen hat a szó számomra, a jelenség azóta létezik, mióta a sztárok a köztudat részévé váltak. Elindulunk tehát a rajongás ösvényén, és néhány kérdésre keressük a választ: Mi a rajongás szerepe a személyiségfejlődésben? Meddig normális és mikor veszélyes a rajongás? A lányok vagy a fiúk hajlamosabbak a rajongásra?

Delulu: az angol *delusional* szóból ered, és téveszmés, önámító, furcsa, szélsőséges fantáziákkal rendelkező emberekre használják. A kifejezést a K-pop rajongók kezdték el használni 2014-ben, és azokat a rajongókat hívják így, akik meg vannak arról győződve, hogy a kedvenc sztárjukkal fognak járni. A kifejezés 2022-ben a TikTokon lett igazán népszerű, azokat a rajongókat illették vele, akik meg vannak győződve, hogy járni fognak vagy barátok lesznek a kedvencükkel.

Cynthia Vinney, a Cornelli Egyetem média-pszichológusa szerint a *rajongó* kifejezést (*fanatic*, amelyből később a *fan* rövidítés lett) először a sportrajongókra használták, majd a sci-fi újságokban jelent meg a szó, például a Star Trek sorozatot kedvelő emberek kezdték nyíltan rajongóknak nevezni magukat. Ebből számunkra is láthatóvá válik a rajongás egyik fontos szerepe: azzal, hogy kiválasztjuk a rajongásunk tárgyát, egyúttal egy csoportot, néha az egész világot átszövő közösséget választunk magunknak. Ha a metál bandákért rajongunk, akkor a szemünk előtt látjuk a kötelező öltözködési kiegészítőket, az amerikai fekete hiphopot hallgatónál lehet, hogy bonyolult köszönés, kezelés jelzi az összetartozást, mint valami ősi rítus mai köntösbe öltöztetve, és így tovább.

Manapság talán a legnagyobb mediavisszhangot a Swiftiek keltik, Taylor Swift fanatikus rajongói. Több egyetemen lehet az énekesnő munkásságából kurzusokat felvenni, illetve múlt héten hallgattam egy interjút egy zenetörténésszel, aki

Beatles-rajongók.
Fotó: Keystone Features / Getty Images

Star Trek-rajongók
Las Vegasban.
Fotó: Gabe Ginsberg / Getty Images

az énekesnő szakértőjének nevezi magát, és azonos lelkesedéssel beszél Bach, Beethoven, Shakespeare és Taylor Swift munkásságáról. Jól elkanyarodtam, igazából annyit szerettem volna ezzel mondani, hogy a rajongás fontos kapcsolódási pont lehet, és sokat elmond az emberről, ha megtudjuk, ki a kedvenc színésze, zenekara, focicsapata. Ha egyezéssel találkozol, akkor máris egy fontos dolgot megtudtál a másiktól: ő is rajongó!

Kamaszkorban a példaképek fontos szerepet töltenek be az életünkben. Először a sztár egyik oldala válik számunkra érdekessé, például az, hogy milyen ügyesen focizik, gitározik vagy hogy az interjúkban milyen elbűvölően kedves, vicces. A szimpátiánk akkor kezd rajongásba hajlani, amikor mindent tudni akarunk a rajongásunk célpontjáról: fontossá válik, mit gondol, mit eszik, miket csinál szabadidejében. Ez még nem káros, hiszen főleg kamaszkorban, de a későbbiekben is fontos, hogy pozitív példák felé igyekezzünk törekedni. Egy podcastben mesélt egy férfi arról, hogy kamaszkorában volt egy meghatározó Ryan Gosling-film, amelyben a színész egy laza szívtiprót alakított, akinek a mozgása, beszédstílusa etalonná vált a férfi számára. Amikor randira indult, elképzelte, hogy ott van vele ez a szereplő, segít neki, példát mutat, és így jutott túl a randik legstresszesebb részén.

Mindenki azt feltételezné, hogy a lányok rajongóbb természetűek, de a kutatók azt mondják, inkább arról van szó, hogy a lányok szabadabban fejezik ki az érzelmeiket, így a rajongást is. Amikor ebbe belegondoltam, eszembe jutottak az angol focidrukkerek, akik szinte vallásos fanatizmussal követik idényről idényre a kedvenc csapatukat, és ez a rajongás

apáról fiúra száll. Ez a fajta rajongás egyszerre jelent egy igen erős összeköttetést az azonos csapatnak szurkoló tömegekkel, de ebből következik az is, hogy pillanatokon belül válhat rombolóvá, dühöngővé a drukkerek hada, ha az ellenfél szurkolóival találkozik össze.

A pozitív és a negatív előjelű rajongást néha nehéz elválasztani egymástól. A kamaszkorban amúgy is jellemző a megszállottsághoz hasonló állapot, én például emlékszem egy nyárra, amikor szinte folyamatosan ugyanazt a dalt hallgattam. Az álmodozásban teljesen el lehet veszíteni a kapcsolatot a valósággal, a tévképzetekbe olyannyira belerengathatjuk saját magunkat, hogy a végén elhisszük: a rajongott sztár, aki egy másik földrészén él, és talán nem is egykorú velünk, egy nap elrepül majd kicsiny városunkba, falucskánkba, végigsétál az utcán, ahol lakunk, és bekopog a szobánk ajtaján, kezében egy csokor rózsával. Szerintem muszáj azt is megemlítenünk, hogy az ábrándozásnak is lehetnek jótékony hatásai, hiszen az álmainkban, vágyainkban egyfajta cél születik meg: milyen lenne együtt focizni Vele, mint méltó ellenféllel, milyen lenne az Ő háttértáncosának lenni a világszerte turnén, milyen lenne úgy gitározni, mint Ő. Azonban, ha szeretnél táncolni, focizni vagy éppen gitározni, ne csak álmodozz, hanem kezd el, még ma. Semmit sem veszíthetsz vele!

Akkor és most – a kamaszgondok szinte ugyanazok

BALÁSSY FANNI

Hol is kezdjem

Pozsonyi Pagony, Tilos az Á könyvek, 2020

„Azt akarom, hogy a lehető legjobb verziója legyél önmagadnak” – olvashatjuk a könyv második oldalán Greta Gerwig szavait. Ki ne szeretné, ha a lehető legjobb verziója lenne önmagának? Ehhez viszont kell egy rakás önismeret, identitás-keresés, majd az, hogy elfogadjuk azt a valakit, akit megtaláltunk és megláttunk magunkban. Ez, lássuk be, korántsem egyszerű, még így sem, hogy divattá vált minden csapból ezt csöpögtetni. Önmagunk legjobb verziója. Mit is jelent ez pontosan? Balássy Fanni ilyen és ehhez hasonló kérdéseket tesz fel, és választ is keres rájuk.

A *Hol is kezdjem* hangvétele hűsbavágóan őszinte, én mégis könnyesre kacagtam magam, miközben olvastam. Mert a humor túlélési technika lehet mindannyiunk életében. Az

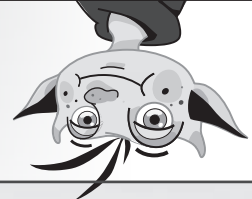
elbeszélés egyes szám első személyben történik, és a narrátor névtelensége még inkább segít azonosulni vele.

A regény tíz fejezete a tanév augusztustól júniusig tartó időszakát hivatott bemutatni. Mindenik rész anekdotaszerűen mesél el egy-egy történetet. A fejezeteket a *kezdem ott...* felütéssel indítja, és ezt követi egy kellemes vagy kellemetlen esemény felidézése. Egy interjúban azt nyilatkozta az író, hogy feltehetőleg novellista múltjából fakadóan előbb egy-egy történetet szokott megírni, majd azokat fűzi egybe.

A főhős szülei elváltak, de igyekeznek a lehető legjobban megoldani ezt a helyzetet. Az apa mindig jelen van, amikor nehézség üti fel a fejét a lány életében. Annak ellenére, hogy a lány szülei már nem egy pár, szépen egészítik ki egymást: az anya sokat dolgozik, sokszor marad érzelmileg elérhetetlen lánya számára, de ettől egyáltalán nincs rossz fényben feltüntetve, sőt. Amivel nem tud megbirkózni, arról kommunikál volt férjével. Az apa pedig a válás ellenére is elérhető marad lánya számára. Éppen ez a magával ragadó ebben a regényben. Semmi sincs túlidealizálva, sőt: az élet nem túl habos oldalát mutatja meg, tele nehézségekkel, fájdalommal.

Számomra az egyik legkedvesebb rész az, amikor a főhős megpróbálja észérvekkel rávenni édesapját, hogy egyedül mehessen el moziba. Ez a példa is a köztük lévő szoros kötelékről tesz tanúbizonyságot: a lány mer, tud beszélni apjával, valós dialógus születik meg közöttük.

„Nem maradt más lehetőség, apa érzelmeire kell hatnom, és addig puhítanom, míg rostjaira nem bomlik. Emlékszel, kezdem nosztalgikus felütéssel, amikor először mentél moziba, amikor csak te voltál, egyedül, kíséret nélkül, önállóan, meg egy titkokat rejtő, nagy fehér vászon? Emlékszel? (...) Hát helyes-e, panaszos hangra váltok, hogy mindez az élmény, ez az egyszemélyes identitás-keresés nekem nem adatik meg? Nem, nem helyes, rázza a fejét.”

Éles, pontos társadalomkritikák szólnak meg Balássy Fanni tollából. Még mindig nem beszélünk eleget a menstruációról, a férfiak/fiúk nincsenek érzékenyítve erre. Balássy központi szereplőjének első menstruációja és az ahhoz fűződő gondolatai bennem is felidéztek az ehhez az eseményhez kapcsolódó frusztrációimat, szorongásaimat.

„A lepedő szárai közé vér alvadt, öklömnyi folt éktelenkedett alattam. Erre ébredtem, és azt hittem, így érkezik a halál. Nem tudtam hova tenni a történetet, mert a tévéreklámokban a menstruáló nők boldogan breaktáncoltak vagy bázisugrottak zenére, én viszont elvesztettem a testem felett a kontrollt.”

Még mindig szégyen és takargatás övezi ezt a témát. Melyik kamaszlánynak ne lett volna már rémálma arról, hogy fehér nadrágja átázik, és az egész osztályterem ezen röhög. Arra sem gondoltam soha, hogy másnak is kellemetlen lehet a betétvásárlás...

„Minden kosárba helyezett termék felér egy vallomással önmagadnak, a pénztárosnőnek és a mögötted állónak: igen, szőrös a lábam, bűdös a szám, a szemem karikás, a homlokom ragyás, a hátsóm pedig göcsörtös, mint a citrusfélék héja. (...) Hogy lehet így nőnek maradni?”

Balássy Fanni névtelen hősné keresztül túpontosággal ragadja meg a kamaszlányokat érintő legégetőbb kérdéseket: nagy Ő, igaz barátság, házibulik, testkép, csalódások és elvárások.

A főszereplő viszontagságai közepette sosincs egyedül: Bori, legjobb barátnője mindig ott van, hogy szóljon, hamarosan kezdődik a bikiniszezon, és jó volna leállni a rántott

húsos szendvicsek zabálásával. De akkor is ott van, amikor hősnőnkéről felkerül egy videó az Instagramra, amelyen éppen öltözködik tesióra előtt. Amilyen rettenetesen hangzik, olyan szépen göngyölődik fel ez a történet is. „(...) Bori állt az ajtómban, a táskájából előhalászott két tábla csokit meg egy pen drive-ot.” Szülei is megteszik a kellő intézkedéseket, így estére a videó lekerül az internetről. A srác pedig, akibe titkon szerelmes, egy érzelmileg érettebb, normálisabb fiúnak bizonyul: üzenetben fejezi ki együttérzését, nem pedig kigúnyolja a lányt.

Aztán később, egy Mikulás-buli alkalmával az egyik fiú osztálytársa egy óriási mamabugyit ad a korábbiakban már megalázott főhősnőnek. És ekkor váratlan fordulat következik. Azt gondoltam, a lány teljesen megsemmisül, és sírva rohan ki az osztályteremből. Ehelyett tudjátok, mit tett? Felugrott a pad tetejére, magára rángatta a bugyit, és a *Victoria's Secret* bemutatókon látott kecsességgel végiggrasszálta a padon.

Ajánlom minden olyan lánynak, nőnek és fiúnak, férfinak ezt a könyvet, akik eléggé bátrak szembenézni egy önbizalomhiányos, ám művelt kamaszlány küzdelmeivel. Aki egyszerre kívülálló, mégis folyton azon igyekszik, hogyan tudna egyre jobban elvegyülni egy mindenki számára kihívást jelentő időszakban.

FEHÉR KLÁRA

Bezzeg az én időmben

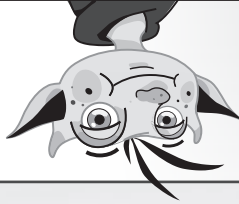
Réber László rajzaival

Móra Könyvkiadó, 1966 (2022)

Fehér Klára ifjúsági regényét első megjelenése után tizenegyszer adták ki, legutóbb 2022-ben. Ez is mutatja, mennyire időtlen, örök múróról beszélünk – hiszen a kamaszkor soha ki nem meríthető, megunthatatlan téma.

A *Bezzeg az én időmben* több ponton is hasonlóságot mutat Balássy Fanni regényével. Fehér Klára egyes szám első személyben megírt ifjúsági regénye huszonzét fejezetből áll. A huszonzét fejezetben – Balássy regényéhez hasonlóan – anekdotaszerű elbeszélések formájában kapunk egyre

tágabb képet egy, a második világháború előtt álló Magyarország szegényebb rétegéhez tartozó család életéről a tizenöt éves kamasz szűrőjén keresztül. A főszereplő ebben a regényben is egy művelt lány. Horváth Katalinnak a legnagyobb problémát viszont a beilleszkedésen túl az anyagi gondokkal küszködő családja viszontagságai jelentik. Katinak és két húgának, Marinak és Zsóknak egy földrajzi atlaszon és egy énekkönyvön kell osztoznia. Ami különös

tervezést igényel: szünetben futkosniuk kell, hogy cseréljék egymást között. Katira hárul – a legnagyobb testvér lévén – a legtöbb felelősség. Egészen addig a napig, amíg Kati órarendjében változás nem áll be, és meg is oldják a problémát. Ám amikor tanáraik elcserélik az órákat, és a földrajzóra egy időpontba kerül hűgáéval, egymaga próbálja megoldani a helyzetet. Az együttérzés itt sem maradhat el: Kati földrajztanára egész évre kölcsönad neki egy atlaszt, így a kislány mentesül a szégyentől. Ugyanis olyan iskolába jár, ahol az összes többi diák tehetős, számukra nem okoz gondot egy könyv, tolltartó megvásárlása.

Fehér Klára regényének főhőse korához képest – Balássy Fanniéhoz hasonlóan – érzelmileg érettebb társainál.

„*Én egyszer, egyetlenegyszer megmondtam apunak, hogy így nem lehet tanulni. A többi gyereknek svéd nadrágja van a tornaórán, és nekünk kopott fekete klottnadrágunk van, amit anyu varrt, és a többiek röhögnek rajtunk. És a földrajzi atlaszból is egyszer baj lesz, mert tízpercben szigorúan körbe kell sétálni, és nem szabad egyik folyosóról a másikra átmenni, de nekünk muszáj átszaladgálni, nemcsak a másik emeletre, de még Zsókához, a polgárba is, és Bíró Anna vigyázó már kétszer felírt, amikor átvittem Zsókához a térképet meg a fejes vonalzókat. (...) Másnap anyu mesélte, hogy apu egész éjjel nem aludt, forgolódott, azután felkelt, és járkált a szobában, és azt mondta, mit csináljunk, mit csináljunk... Akkor elhatároztam, hogy soha, de soha többé nem fogok panaszkodni.*”

Kati komoly terheket cipel, ami egy kamaszlánynak különösen nehéz lehet. Ezen a ponton a két regény élesen eltér egymástól: míg Balássy főhőse támaszkodhat szüleinek, a Fehér Kláráé sok esetben csak magára számíthat.

A keserű hangvétel humorral átítatva itt sem maradhat el, ahogy a könnyek sem. A humor itt is túlélési

stratégiaként szolgál. A lány a kihívások közepette folyton próbál a helyzet magaslatára kerülni, megoldásokat keres – és talál is. Kati – bár nem ugyanolyan okokból, mint Balássy regényében – nehezen illeszkedik be, kilóg a többiek közül. Neki sem udvarolnak a fiúk. A tizenöt éves gimnazista lány megannyi helyen próbál megfelelni. Mégis folyton kívülállónak érzi magát a saját családjában, húgaihoz képest is. Szüleit pedig annyira lefoglalják a mindennapi gondok, hogy észre sem veszik, mekkora terhek nyomják a vállát.

A főhős figyelmét folyton leköti a különböző társadalmi rétegből való származás áthidalhatatlan problematikája. Ezért is vállal 50 fillért korrepetálást. Fehér Klára regénye megmutatja, hogy bár megfelelő anyagi támogatás nélkül valóban nagy kihívás jól helytállni, a pénz önmagában mégsem elegendő. Kati tanítványa, Dóri, nem szeret, és nem is akar tanulni, de muszáj neki, hiszen édesapja után rengeteg részvényt fog majd örökölni.

Szerencsére mentőövként mindig érkezik valamilyen váratlan fordulat, ami segít elhinni: az élet, legyen néha akármilyen kegyetlen és igazságtalan is, SZÉP. A regény harmadik fejezetében például Katinak elege lesz abból, hogy egyedül neki nem volt még soha udvarlója, pedig már lassan tizenhat éves, így hazudik egy Lacit. Majd később, amikor újabb csapások érik a regény főhősét, történetesen hazaküldik a gyorsírókról készített film forgatásáról, mert csúnya, azt gondolnánk, ez már kicsit túlzás. Viszont ekkor tényleg megjelenik egy Laci, akit nem tántorít el Kati kislányossága, moziba szeretné vinni a lányt, ha másra nem lehet, hát a *Hőfehérke és a hét törpére*.

Talán nektek ez a regény már idejétmúlt lehet abban a tekintetben, hogy nem kell kézzel fehéreneműt mosnotok, és a háztartási teendők sem szakadnak kötelességszerűen a nyakatokba. Napjainkban már sokkal felvilágosultabb, szabadabb életet élhettek kamaszként. A kamaszkor éveit kevesebb korláttal, felhőtlenebbül, tehermentesebben tapasztalhatjátok meg. Fehér Klára regényén keresztül azonban ti is betekintést nyerhettek anyáink, nagyananyáink *bezzeg-idejébe*. Könnyebb lesz megérteni, miért is mondogatják oly sokszor, hogy nekünk ma már sokkal könnyebb...

Ötvenéves a bűvös kocka

1974 tavaszán tervezte meg Rubik Ernő, majd 1976. október 28-án kapott szabadalmi engedélyt találmányára, a bűvös kockára, amely világméretű játékkörületet indított el. A Rubik-kocka kultusztárggyá vált, filmekben jelent meg a szereplők magas intelligenciájának igazolására, képzőművészeti alkotásokat ihletett meg, slágert írtak róla, és jogvitát is kavart.

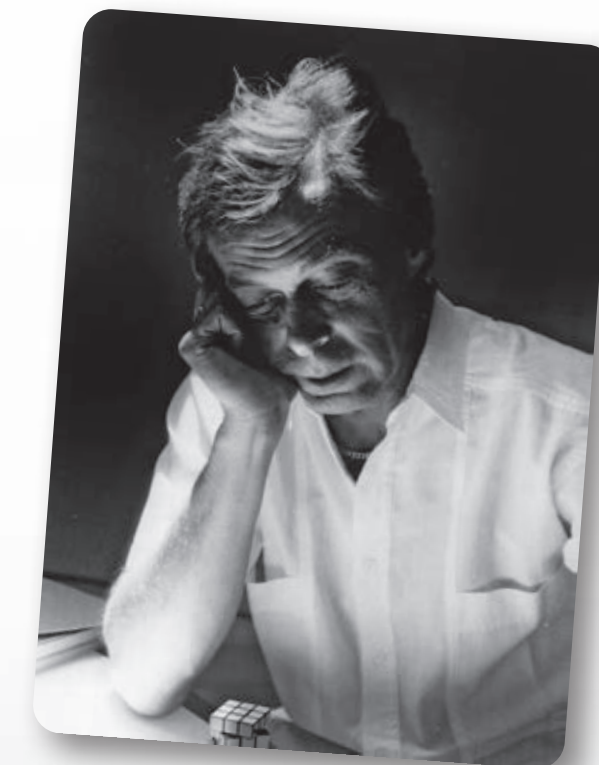
Rubik Ernő 1944. július 13-án született, apja a repülőgéptervező Rubik Ernő volt. A műszaki egyetem építészmérnöki karának elvégzése után az Iparművészeti Főiskolán (ma Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) tanult belsőépítészettel. Ezt követően építész-tervezőként dolgozott, és tanított az Iparművészeti Főiskolán.

A térbeli mozgások szemléltetésére alkalmas, mérnöki modellezést segítő oktatási segédeszköznek szánta szerkezetét. A fakocka széleire csupán azért ragasztott színes papírlapokat, hogy egyszerűbben lehessen követni, melyik kis kocka hová kerül. Az oldalanként 3 x 3-as elrendezésben kilenc-kilenc négyzetet tartalmazó kocka oldallapjai más-más színűek, és három tengely körül forgathatók el. Gyorsan kiderült, hogy a tanszer játéknak is szórakoztató, így a terveket 1975-ben benyújtotta a szabadalmi hivatalhoz, s 1976. október 28-án, RU-158 ügyszámmal, „térbeli logikai játék” néven megkapta a szabadalmi oltalmat. A bűvös kocka diadalútja azonban még nem kezdődött el, ehhez át kellett verekednie magát az akkori magyarországi bürokrácia útvesztőjén.

1979-ben aztán cikket írt róla az *Observer* című brit lap, majd felkerült a világ egyik vezető matematikai szaklapja, a *The Mathematical Intelligencer* címlapjára. A játékosok is felfedezték, a bűvös kockát nagy tételben kezdték gyártani, és külföldön is terjesztették. 1980–81-ben több országban az év játéka lett, 1981-ben bevonult a New York-i Modern Művészetek Múzeumának építészeti és dizájngyűjteményébe, 2014-ben beválasztották az amerikai Játékok Dicsőségcsarnokába.

A kocka más mértani test (piramis, dodekaéder) alakú változatát is kitalálták, aranyból is kirakták, léteznek – többek közt – egycentis élű és digitális változatban is, de a legizgalmasabb feladat a hagyományos bűvös kocka kirakása maradt.

Az 1982-ben Budapesten megrendezett első Rubik-kocka világbajnokságot még 22,95 másodperces világcsúccsal nyerték meg, ma a legjobbak átlagosan 7–8 másodperc alatt forgatják ki, a jelenlegi csúcstartó, az amerikai Max Park tavaly júniusban 3,13 másodperc alatt tekerte egymás mellé a színeket.

Rubik Ernő a találmányával
(Forrás: Wikipedia, Rózsavölgyi Gyöngyi felvétele)

Szijasztok!

Hol is tartotam a beszámolóval? Aszt hiszem, Bazelből írtam. Vagy az Alpokból a sivakációról? Mindegy, met azóta ugyis sok érdekes dolgok történtek. Apuci végül nem maradt velem Ausztriába, met utálja a telet, azt mondta, téliszonya van, semmit se szeret, ami hideg. Kivéve a sört. De erről nem szabad irjak, mert 18+ az alkohol.

Erasmus. Sokan aszt hiszitek, hogy ez egy pályázat, de nem. Igazából ő egy ember volt. Ha nem halt volna meg, akkor októberben töltené az 558-adik életévét, és akkor nem is lehetne őt pályázni, met általában élő embereket nem mondanak ilyen pályázatokra. Tudos volt + pap is. Sok egyetemre járt, és sok mindenek érdekelték, ezért találta ki a pályázatot. Addig nem ismerték ezt a szót, ez az ő felfedezése. Erasmus + pályázat, így nevezte el. Általában a tudósok magukról nevezik el a dolgokat, mint Röntgen gép, Rubik kocka, Zeppelin űrhajó, Lézer nyomtató.

Adok nektek egy tipet. Nem igaz, hogy sok nyelveket kell tudni. Ha magyarul tudsz s egy kicsi angolt, akkor mindenkivel tudsz értekezni. Lehet, nem értik, mit mondasz, de te se érted, hogy ők mit mondanak, ezért egyformán kacagtok. Mert mások se tudnak sok nyelveket. Főleg magyart szinte senki. S főleg met vannak olyan nyelvek amik nincsenek is! Például senki nem tud belgául, ausztriaiul, monakóiul, svájciul. Ezek csak ijen kitalált nyelvek. Ezért amikor kérdezi az oszitok, hogy ki tud törökül, vagy máltaiul, vagy izraeliül, akkor jelentkezetek! Aztán ha elvisznek, ott már ugyis guglizás következik. S az étel mindenhol ehető.

Persze, mondhatnátok, hogy csak beszélek összevisza. De nem. Például most is Firenzéből irok. Állva. Itt állok Dávid szobra előtt a főtéren. Nem tudom, mekora lehetett Góliát, de ez van vagy 5 méter. Csóré szobor! Egyes iskolákba, ahol a tanárnéni szégyellős, nem is mutatják ezt a márványt, met úgy van faragva, hogy se bugyi, se zokni, se kabát nincs rajta.

Innen most megyünk a Ligur tengerhez. A programba az van írva, hogy módszertani megbeszélés a dagály apály hatását illetően a Ligur tengerben élő cetfélék megmentése érdekében, de nekünk azt mondták, hozzunk fürdőbugyit s törölközőt. Aztán ha látunk delfint, jó, ha nem, ugy is jó. Ugy hoztak el Itáliába, hogy kérdezték, ki tud olaszul. Egyedül én emeltem a kezem, s mondtam: si. Si = igen. Aztán hamar még hozátettem, hogy Roma Etna Juventus pizza Grazieperfavor, s kész is volt a pályázat. Légy életrevalo, ezt mondta mindig tata.

Nekem csak ez lebeg a szemem előtt, s most a pirosfehérzöld. Met az olasz zászló magyar. Csak fordítva vannak a csikok.

Most búcsuzom, met indulunk a tenger felé.
Éjjen a csengő, éjjen a hosszú szünet!

Szókereső:

80 éve született Farkas Árpád

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan). A megmaradt 18 betűt olvasd össze sorban, a vízszintes sorokat követve.

Gyerekkora legfontosabb helyszínéről mesél egy interjúban, a Nem ilyen lovat akartam című könyvben, a Siménfalván született Farkas Árpád (1944–2021) Kossuth-díjas költő. A megfektetésből kiderül a falu neve.

„A **gyermekkor** nekem tehát szűk és zárt világot jelentett, egy kis falut, ahol a kapukat soha nem zárták, ahol az **embereknek** a mezőn is volt **veteményese**, soha egy szál hagymát, egy fej salátát ki nem tépett senki arra járó. Soha egymás **kaszálójába** bele nem kaszáltak. Sőt, akik ebből a világból jönnek, tudják, hogy a kaláka, az egymást segítő építkezés volt a jellemző. Így épültek fel házaink, az **életünk**. Abban a kis faluban kultúrházat, **iskolát** építettek, apám ott **tanított** négy éven át. **Akkor** még volt huszonnégy

gyermek, négy osztályba elosztva a faluban. (...) Volt tanítói **lakás**. **Viszonylagos** jómódnak kellett **lennie**, ha az én szám nyáron mindig fekete volt a **faepertől** és fehér az istállóban fejt **friss** tejtől. Ez a falu rendtartó közösség volt, ebben a faluban minden ember írástudó volt, nagy **hagyománya** volt az iskolázottságnak; nemcsak **olvasott emberek** voltak, de lakói, gazdái a falunak csaknem ugyanazon az **életszínelon** éltek. A falu régi papjai **tanító** szerepet is betöltöttek, könyvtára volt a **parókiának**, de **voltak** házak, ahol például teljes **Jókai-sorozat** tartottak. Nagypám a **tornácfára könyökölve** legalább húsz Petőfi-verset tudott elmondani. A falu **mérlegkezelője**, Sófalvi **Dénes** bácsi Ilosvai Selymes Péterrel traktálta a várakozó szekeres **gazdákat**.”

É	L	T	E	K	A	R	Á	F	C	Á	N	R	O	T
M	L	K	A	S	Z	Á	L	Ó	J	Á	B	A	S	O
É	L	E	T	Ü	N	K	Z	I	S	K	O	L	Á	T
R	A	T	T	O	S	A	V	L	O	E	K	É	K	A
L	Y	A	S	S	I	R	F	Ó	G	M	A	F	E	Z
E	N	N	L	L	Z	Y	T	A	A	B	N	A	G	O
G	Á	Í	V	E	S	Í	Z	Z	L	E	Á	E	Y	R
K	M	T	O	E	N	D	N	A	Y	R	I	P	E	O
E	O	O	L	A	Á	N	K	V	N	E	K	E	R	S
Z	Y	T	T	K	N	Á	I	T	O	K	Ó	R	M	I
E	G	T	A	K	S	M	I	E	Z	N	R	T	E	A
L	A	T	K	O	D	É	N	E	S	E	A	Ő	K	K
Ó	H	K	E	R	E	B	M	E	I	K	P	L	K	Ó
J	K	Ö	N	Y	Ö	K	Ö	L	V	E	K	L	O	J
E	S	E	Y	N	É	M	E	T	E	V	Ó	S	R	N

A márciusi rejtvények megfektése:

Kirakós rejtvény:
Szabó Magda: **A nyúl**

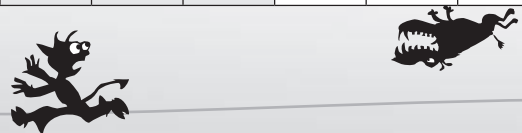
Skandi •
Locsolóvers a hálóban:
Megöntözlek szépen az ég harmatával, teljék a tarisznya szép piros tojással.

Farkas Árpád verssorai a hálóban

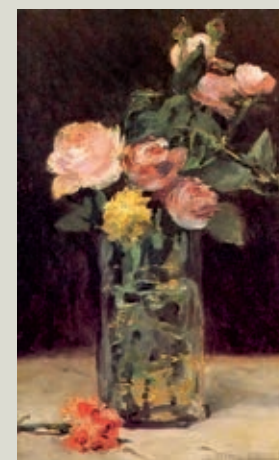
		3.	Térfogat	... a haza! (Petőfi)	Kezdődik az útmutató!	Félsz!	1.(2)	Kiselejtezés	
		4.							V ↘
	Tartalmat eltávolít					Portugália, Zambia és Omán gkj.			
	Temes megye gkj.			... insanity					
	Szerszám fogója			Liter					
					Régi magyar ürmérték				
					Gramm				
	Nitrogén Félig üres!			Becstelen, aljas					
	G... amerikai rapper			Fél eper!					
	Kén	Nagyon akar	Alkoholos édesség becézve (két szó)	Budapesti egyetem		Előtag (mértekegység, ó=ó)			
				Néma gésa!		Nála mélyebben			
Murok							Nyakravaló		
							Francia sziget		
	Magyar focista (Tamás)				Lítium			Stég végek!	
	1.(1)				Ruha tartozéka			Szlangben	
Apaállat				Agyhártya része!					Névelő
Az ábécé második betűje!				Fejetlen Enzo!	Magyarországi megye				Milánói egyetem (NABA)
				Oxigén	Német csillag				Tali
				Egerésző madár	Isten ... (Sík Sándor)				
Építőanyag		Sarokrúgás					Büszkeség, góg		
Méter		Mo.-i település (ékezetcsere)					Hirtelen kezdődik!		
2.			CS						
Angol zenész (Brian)				Enyvnek közepe!		Néma sah!	Bankszámlaszám		
				Akta fele!			Páros kofa!		
Bábel Antónia verse								Dél	
								Amper	
	↳ E						Nátrium-jodid		
					↳ L				

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA

Európai nemzetek virágai híres festményeken

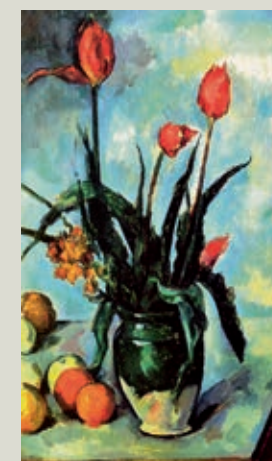
Édouard Manet:
Rózsák üvegvázában, 1883

Vincent van Gogh:
Íriszek, 1889

Paul Gauguin:
Margaréták és bazsarózsák kék vázában,
1890 körül

Paul Cezanne:
Tulipánok vázában, 1890

Vincent van Gogh:
Váza tizenkét napraforgóval, 1888

Marc Chagall:
Gyöngyvirágok, 1916

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **30 lej**
(a 2023–24-es tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
4 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net

